

Torsdagen den 7 juni

Kl. 12.00–15.09
16.00–16.21

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 16 och 17 maj justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Emma Wallrup* (V) av sagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2017/18:34 för torsdagen den 31 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från försvarsutskottet.

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2017/18:264 till kulturutskottet

2017/18:265 till miljö- och jordbruksutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att behandlingen av skrivelse 2017/18:265 skulle få uppskjutas till nästa valperiod.

EU-dokument

COM(2018) 296, COM(2018) 373 och COM(2018) 374 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 juli*.

Anf. 1 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! Efter många om och men är vi nu framme vid debatt och beslut i en av mandatperiodens stora frågor på kulturutskottets beredningsområde: omregleringen av den svenska spelmarknaden.

Generellt är vi sverigedemokrater positiva till att spelmarknaden omregleras, att frågan behandlas och att ett förslag har lagts fram för hur de delar av spelmarknaden som i dag i praktiken är oreglerade, trots att vi har ett monopol, kan regleras bättre.

Vi tycker att det är bra att stora delar av nuvarande system kommer att finnas kvar genom Svenska Spel, samtidigt som regeringen försöker reglera onlinespelmarknaden.

Däremot hade vi gärna sett att regeringen och den parlamentariska utredningen skulle ha intagit ett mer pragmatiskt förhållningssätt och inte enbart utvärderat en licensmodell som lösning på de problem som i dag finns på svensk spelmarknad.

Vi hade helst också utrett möjligheterna att förstärka spelmonopolet. Men till skillnad från Vänsterpartiet, som har låst fast sig vid monopoltanken, har vi haft en resultatinkriktad syn i utredningen och kommit med förslag för att göra en omreglering genom licenssystem så bra som möjligt.

Det viktiga är att utgå från folkhälsoaspekten och att få ett tryggt och säkert system på plats. Det ska handla om en omreglering och inte om en avreglering. Låt oss vara tydliga med detta.

Rådande situation, där en allt större andel av spelmarknaden tillfaller oreglerade aktörer, är inte långsiktigt hållbar, och vi ser med stor oro på de oreglerade aktörerna.

Herr talman! Det är brådskande att få till en lösning som kommer på plats. Därför ställer vi oss bakom regeringens förslag att införa ett licenssystem för denna typ av spel för att kanalisera in dessa aktörer till en reglerad spelverksamhet.

Vi vill dock vara tydliga med att en uppföljning av licenssystemet ska planeras in redan nu och att denna utvärdering bör påbörjas fem år efter att den nya lagstiftningen har trätt i kraft. De utvärderingar som Statskontoret ska genomföra fram till och med 2022 tycker vi är mycket bra. Men vi skulle vilja ha en större och bredare utvärdering som planeras in efter att lite längre tid har förflutit.

Folkhälsoaspekten är utgångspunkten i sverigedemokratisk spelpolitik. Därför hade vi gärna velat jämföra licensmodellen med ett förstärkt monopol för att därefter kunna bedöma vilken av vägarna framåt som bäst skulle kunna minimera baksidorna av spel om pengar samt riskerna för konsumenten.

Däremot föreslår vi, till skillnad från regeringen, att det oavsett skäl inte ska vara möjligt med undantag från förbudet mot att bedriva spel- och lotteriverksamhet på kredit. Såväl teori som praktik pekar på problem med kreditgivning för en bransch som spelmarknaden.

Herr talman! Jag kan ta ett tydligt exempel. Det har tidigare uppdagats att Kombispiel, ett spelbolag ägt av Socialdemokraterna och deras ungdomsförbund, utnyttjat sitt undantag från lotterilagen för att bedriva spelverksamhet på kredit. Det är en verksamhet som enligt Dagens Nyheter mellan åren 2014 och 2017 ska ha drivit 8 000 personer till kronofogden för att de inte har kunnat betala sina lotter till bolaget. Detta är alltså ett parti som i dag sitter i regeringsställning.

Oftast är skälet till kreditköp otillräckliga medel för att kunna köpa det man vill eller har behov av för tillfället. Chansen att vinna stora summor pengar i ett lotteri är, som vi alla vet, mycket liten. En person som väljer att låna till ett sådant köp är antingen desperat, spelberoende eller en kombination av dessa.

Vi sverigedemokrater anser att det inte bör vara tillåtet att försöka göra vinst på individers beroendeproblem eller deras förhoppning om en enkel väg ut ur ekonomiska problem. Därför bör det inte vara tillåtet för någon, oavsett om det är staten, en förening eller ett företag, att bedriva lotteri- verksamhet på kredit i Sverige. Det innebär att undantag från förbudet att bedriva spel eller lotteri- verksamhet på kredit, oavsett skäl, inte ska få göras.

Utöver det vill vi se tydliga åtgärder mot aggressiv marknadsföring av spel och lotterier för att begränsa skadlig påverkan och förhindra att människor, och då särskilt personer i farozonen för spelberoendeproblematik, lockas i fördärvet.

Herr talman! Slutligen vill vi se en åtgärdsplan för hur det säkras medel till det svenska civilsamhället och det så grundmurade föreningslivet, till exempel idrotten, om deras del av spelmarknaden konkurreras ut av licens- marknadsaktörerna. Vi som svenska politiker har en uppgift här.

Herr talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 4 och 5.

Anf. 2 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! Jag tror att oron för utvecklingen på svensk spelmarknad är utbredd hos befolkningen och även finns hos många av partierna här i riksdagen. Denna fråga har utretts flera gånger de senaste 18 åren men utan att några skarpa förslag har landat på riksdagens bord.

Från Vänsterpartiet är vi medvetna om svårigheterna och snårigheterna kring EU-lagstiftningen och de licenser som har utfärdats i ett annat EU-land. Men vi hade önskat se lite mer action i frågan genom åren. Vi har faktiskt ett friutrymme när det gäller spelfrågorna, och vi har rätt att försöka upprätthålla det svenska spelmonopolet. Ändå har ingen av de utredningar som jag har tagit del av på allvar pekat ut vilka verktyg som vi har. Det har varit svårt att se hur myndigheter och olika regeringar genom åren på allvar har försökt motverka den uppsjö av nätkasinon som omger oss genom reklamskyltar på stan och genom reklam i tidningar, i våra mobiler, på tv och på dataskärmar.

Herr talman! Förra året ökade svenskarnas spelande med 3 procent. För de allra flesta är detta en rolig aktivitet som ger lite extra spänning i vardagen. Men för andra blir det mer problematiskt. Det är därför som detta spelande ses som ett folkhälsoproblem och också har behandlats som det genom åren.

Det är färre som spelar i dag, men de spelar för mer pengar än tidigare. Det har också gjorts möjligt genom sms-lån eller annan snabb skuldsättning, vilket drar ned många spelare, som snabbt får stora skulder på ett annat sätt i dag än tidigare. Följderna kan bli katastrofala för den enskilde, och forskningen visar att många av dem som får stora problem med spel-skulder redan har andra bekymmer som psykisk ohälsa eller annan socio-ekonomisk utsatthet. Tätt ihop med spelberoendet förekommer ofta alkoholproblem och förstörda relationer.

Kunskapen om spelandets baksida har länge varit hög och är ett tungt vägande skäl till att spel om pengar är ett starkt reglerat område i Sverige och också att EU låter medlemsländerna ha det här friutrymmet. I dag ser många av oss – det är jag säker på – att det är ett stort problem att utlands-registrerade spelbolag kan kringgå de bestämmelser som finns när de bedriver spelverksamhet på internet riktad till svenska spelare.

Vänsterpartiet instämmer i regeringens bedömning att dagens situation inte är hållbar. De otillåtna aktörerna behöver i dag inte ta någon social skyddshänsyn, och de kan satsa på att vinstmaximera med hjälp av mycket kraftig marknadsföring. Vi anser dock att det innebär stora risker med de här bolagen även inom ett licenssystem. Ett privat aktiebolag har, som vi vet, andra mål än de allmännyttiga föreningar och statens bolag som i dag finns i vårt system. Vänsterpartiet vill därför se en utredning som ser över vilka metoder och vilken lagstiftning som måste till för att vi på allvar ska kunna ta kontroll över den svenska spelmarknaden igen.

Genom att ha ett offentligt ansvar med ett starkt statligt spelbolag finns det en möjlighet att motverka de negativa konsekvenserna av spel om pengar. Vi vet att spelberoende inte bara drabbar den spelberoende själv utan också många i omgivningen, som familj och vänner. När vi vet att spelmissbruk redan är ett stort problem är vi nu lite oroliga att det kommer att växa i omfattning med den nya licensmarknad som föreslås. Privata spelbolags drivkraft är att maximera sin egen vinst genom att sälja sin produkt till så många som möjligt. Det är ingen bra mekanism för att främja ett ansvarsfullt spelande, ett högt konsumentskydd och en hög säkerhet.

Vi instämmer i att spelmarknaden behöver regleras på ett sådant sätt att alla aktörer på den omfattas, men vi vill inte att spelmonopolet ska avskaffas på det sätt som föreslås i dag. Dessvärre saknas konkreta förslag på alternativ reglering, vilket vi gärna hade sett att det fanns i utredningen som ligger till grund för dagens proposition så att vi hade kunnat jämföra olika varianter. Det var redan i direktiven till utredningen som det här brast. Det gör det svårt för oss i Vänsterpartiet att ställa oss bakom det här licenssystemet i dagsläget eftersom vi inte har de andra vägarna klara för oss.

Därför måste jag i dag yrka avslag på förslaget i propositionen och bifall till vår reservation nr 1.

Anf. 3 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Så står vi äntligen här – Sverige ska få en ny spellagstiftning. När jag var nytillträdd som ordförande i kulturutskottet hösten 2015 var det här en av de första frågor jag kastades in i. Redan i november 2014 hade civilministern och min företrädare som ordförande, Per Bill, presenterat en blocköverskridande överenskommelse om en ny spelpolitik med syfte, som det då hette, att öppna upp för ett licenssystem som samtidigt

beaktar skyddsaspekten. Sedan dess har det varit ett idogt arbete att få denna spelpolitik på plats.

Låt mig inleda med att rikta några uppskattande ord till alla som varit inblandade. Det gäller alla riksdagens partier som, även om vi inte är alldeles eniga i slutändan, ändå har bidragit med konstruktiva diskussioner och inspel. Det gäller den särskilde utredaren Håkan Hallstedt, som tillsammans med sina medarbetare lagt fram ett väl genomarbetat förslag förankrat bland riksdagens partier. Det gäller i detta fall även regeringen och civilminister Ardalan Shekarabi, som vi har haft en god och bra dialog med under hela resan. Denna goda ton har lagt grunden för den överenskommelse som hela Alliansen och regeringspartierna i dag står bakom. Det har ibland varit slitiga diskussioner, men eftersom vi alla har haft sikte på målet har det också gått vägen. Jag vill verkligen uttrycka min uppskattning för detta.

Jag tycker att det är särskilt viktigt att betona i dag, när vi befinner oss mitt i ett valår där konfliktlinjer ska dras och politik ställas mot politik, att det även ett sådant konflikternas år går att komma överens i en fråga samtidigt som man kan vara djupt oense i en annan. Man måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Det här lär inte minst regeringen och civilministern bli varse i eftermiddag när vi förhoppningsvis ska rösta fram en ny spelpolitik och samtidigt rösta ned förslag om vinstbegränsning och försvårande för fristående alternativ i välfärden.

Herr talman! Jag brukar säga att i den här frågan må vi komma från olika ideologiska utgångspunkter, men verkligheten har tvingat oss att ta ett pragmatiskt steg framåt. Den svenska spelpolitiken är inte längre hållbar. En allt större del av marknaden kontrolleras av oreglerade onlinebaserade och gränsöverskridande spelföretag. När spelutredningen presenterades kontrollerade de 23 procent av marknaden, men det är en ständigt växande andel, och den växer på de reglerade bolagens bekostnad.

Låt mig vara väldigt tydlig med att detta inte är olaglig verksamhet eller oseriösa aktörer. Tvärtom är det duktiga svenska entreprenörer som byggt framgångsrika svenska företag med svenska anställda och som vänder sig mot svenska konsumenter. De har bara inte tillåtits verka i Sverige utan har fått bedriva sin verksamhet från andra länder. Vilka andra tillväxtbranscher behandlar vi på det sättet?

Som konsekvens har de inte kunnat bidra till det gemensamma genom att betala skatt i Sverige, och inte heller har de kunnat vara del av de regelverk och system vi har för att skydda den som befinner sig i riskzonen för skadligt spelande. Från statens sida har vi saknat såväl kontroll som insyn. Den svenska spellagstiftningen har därmed varit en chimär som endast fyllt sitt syfte om man tar på sig de kraftigaste politiska skygglapparna.

Herr talman! För Moderaternas och Alliansens del har tre perspektiv, eller tre delar, hela tiden varit vägledande. Den första delen är att uppnå så hög kanalisering som möjligt på den svenska spelmarknaden, det vill säga att så många aktörer som möjligt ska vara inne i systemet och inte utanför. Utredningen satte ett mål på 90 procent, men vi har sagt att detta måste vara en miniminivå. Jag har ibland kritiserats för att ha talat om kanalisering, kanalisering och kanalisering. Det är en kritik som jag gärna tar, för om vi inte får in alla seriösa aktörer på marknaden faller också den nya

spelpolitiken. Då kommer vi inte att ha ett verkningsfullt skydd mot spelande i riskzonen, våra regelverk kommer inte att fungera och inte heller kommer vi att ha rimliga konkurrensförutsättningar på den svenska spelmarknaden.

Den andra delen som vi har arbetat intensivt med är förutsättningarna för den ideella och allmännyttiga sektorn, som får en inte oväsentlig del av sin finansiering genom spel och lotterier. Ca 2 miljarder kronor per år går tillbaka till välgörenhet och icke-kommersiella ändamål. Att värna den ideella sektorns fortsatta oberoende finansiering har därför varit A och O. Den nya spellagstiftningen gör detta genom att marknaden för lotterier och bingo inte ska omfattas av licenssystem och konkurrensutsättning. Genom att särskilja denna sektor från den konkurrensutsatta kommer vi också att kunna värna och behålla skattefriheten för den ideella sektorn.

Vad gäller lotterier har detta gått ganska smärtfritt, men en diskussion har uppstått vad gäller bingo. Utredningens bedömning var att endast landbaserad bingo skulle omfattas av skattefrihet medan onlinebingo skulle anses vara en kommersiell produkt som därmed skulle omfattas av det nya licenssystemet. Sedan propositionen presenterades har vi dock fört intensiva samtal mellan riksdag, regering och berörda parter, även den kommersiella sektorn, och kommit fram till tolkningen att det även online är fråga om olika produkter. Utskottet gör därför bedömningen att bingoliknande onlinelotterier som bedrivits inom ramen för lotterilagen även fortsättningsvis ska vara skattebefriade. Sådant spel har bedrivits till förmån för allmännyttiga ändamål, och det har gjorts under reglerade återbetalningsnivåer och ska därför inte anses utgöra onlinebingo i spellagen.

Herr talman! Den tredje delen som varit avgörande är hur vi skyddar spelare i riskzonen. Här är det viktigt att betona det som utredningen också fastslår. Det kan inte garanteras att ett nytt licenssystem inte leder till ett ökat spelande, men det går heller inte att fastställa att ett licenssystem skulle leda till ett ökat problemspelande. Med detta sagt läggs nu ett antal förslag för att stärka skyddet på spelmarknaden. Äntligen får vi ett gemensamt självavstängningssystem där man på ett enkelt sätt kan stänga av sig från samtliga aktörer på spelmarknaden, antingen under en begränsad tidsperiod eller permanent. Samtliga spelare måste sätta egna gränser för sitt spelande, och bolagen har en skyldighet att agera när gränsen är nådd. Det ska finnas panikknappar i spelen där man snabbt kan bryta, och på samma sätt ska det finns tydliga länkar till stöd och rådgivning. Marknadsföringen regleras på så sätt att man inte får lova sådant som inte kan hållas eller framställa spel som lösning på ekonomiska problem. Något som särskilt har efterfrågats är att det nu också blir förbjudet att direktmarknadsföra spel till den som har stängt av sig från spelande.

Det är särskilt viktigt att konstatera att i synnerhet denna del också är beroende av hög kanalisering. Det är först när vi får in samtliga aktörer i systemet som vi också kan bygga ett effektivt skydd mot skadligt spelande.

Herr talman! Jag vill också kort nämna ett par övriga frågor.

En fråga som aktualiserats under arbetets gång är den om kreditförbud. I Sverige råder i dag förbud mot spel på kredit eller faktura. Det finns dock möjlighet till undantag, vilket främst är avsett för små aktörer som exempelvis Cancerfonden. Knappt tio aktörer har i dag ett sådant undantag, och det rör sig huvudsakligen om väldigt små belopp i prenumerationslotterier.

Vi ser dock att en aktör återkommande har överutnyttjat detta undantag, nämligen Socialdemokraterna genom sitt spelbolag Kombispiel. Med offensiv marknadsföring har man sålt lotter på kredit till redan skuldsatta och dessutom drivit människor till kronofogden. Det har heller inte framgått för kunderna att man är med och sponsrar socialdemokratiskt partiarbete genom att köpa Kombispels produkter.

Att sätta stopp för den här typen av avarter har varit viktigt för Alliansen. Det är särskilt allvarligt när ett politiskt parti missköter sig. I och med dagens beslut sätts ett tydligt tak för hur stor krediten får vara, och taket är satt utifrån just de mindre aktörer för vilka undantaget finns till. Det riktar sig rakt mot den aktör som överutnyttjat systemet, och det välkomnar vi.

Lika rimligt är det att det i marknadsföringen tydligt ska framgå att det är partipolitiskt arbete man är med och finansierar. Om detta finns det ett tidigare tillkännagivande, ett tillkännagivande som regeringen nu får till uppgift att arbeta vidare med.

Den sista fråga jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på är den om statens roll på den framtida spelmarknaden. Enligt det beslut vi fattar i dag delas spelmarknaden upp i en konkurrensutsatt marknad och en marknad där staten fortsätter att ha en exklusiv roll. Svenska Spel kommer att verka i båda dessa segment. Propositionen fastslår att Svenska Spel behöver omstruktureras, då spel på båda marknaderna enligt den nya lagen inte får bedrivas av samma juridiska person. Detta kräver, precis som utredningen beskriver, en strikt uppdelning av Svenska Spel i två separata juridiska personer. För oss är detta oerhört viktigt utifrån hur staten bör och ska agera på en konkurrensutsatt marknad.

Det framtida ägandet av Svenska Spel ligger utanför dagens beslut, men regeringen är i sin proposition tydlig med att en avyttring av den del av bolaget som ska agera på licensmarknaden inte bör genomföras. Låt mig vara lika tydlig i motsatt riktning: När staten blir en aktör bland andra på en konkurrensutsatt marknad finns det ingen anledning för staten att fortsätta verka där. Vid ett regeringsskifte i höst hoppas jag därför att en ny regering vidtar mått och steg för att på ett ansvarsfullt sätt avyttra ägandet i den del av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta marknaden. På samma sätt bör staten avveckla sina åtaganden i ATG.

Med detta sagt är dagens beslut ett stort och viktigt steg för den svenska spelmarknaden. Det innebär att dagens omoderna spelmonopol ersätts med modern lagstiftning som präglas av högt konsumentskydd och hög säkerhet i spelen och som inkluderar hela den växande spelmarknaden – en marknad som öppnar upp för seriösa aktörer som vill vara med och ta ansvar och samtidigt stänger ute den som har ett annat syfte med sin verksamhet.

Herr talman! Allra sist konstaterar jag att detta är kulturutskottets sista kammardebatt den här mandatperioden. Jag vill därför passa på att rikta ett uppriktigt och innerligt tack till mina kollegor i utskottet för hårda debatter och gott samarbete, liksom till vårt utskottskansli, som på ett föredömligt sätt väglett och stöttat oss i utskottet i vårt arbete. Det har varit ett sant nöje att få leda kulturutskottet dessa år.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag samt tillönskar alla, även talmanspresidiet, en glad sommar.
(Applåder)

Anf. 4 PETER JOHNSON (S):

Herr talman! Jag gjorde en liten paus här i början, för det här är en speciell dag för mig. Jag har varit riksdagsledamot i 16 år, och frågan som vi nu debatterar har följt mig ända sedan jag blev ledamot i kulturutskottet och ansvarig för frågor om spelmarknaden, idrott, föreningsliv och friluftsliv. Innan dess satt jag åtta år i försvarsutskottet. Det är många år och många gånger jag har stått i den här talarstolen, men nu är det sista gången. Det känns härligt att just den här frågan blir den sista.

Jag kommer ihåg hösten 2010. Jag satt på mitt kontor. En ledamot från finansutskottet, Hans Hoff, kom in och lade ett dokument i knät på mig och sa: Peter! Den här frågan har legat för fåfot länge. Vi måste lösa den. Det handlar om en förändring av spelmarknaden.

Jag tittade på frågan som sådan i dokumentet. Jag fick till och med ett antal tidigare utredningar. Jag började fundera och kom att tänka på när TV3 kom in på den svenska tv-marknaden och det sändes reklam i svensk tv. Vi var ganska irriterade över att reklamen överfördes till tv på det sättet. Man försökte på olika sätt bromsa den utvecklingen, men det gick ju inte eftersom det sändes från utlandet. På samma sätt såg man att andra aktörer än de som ingick i monopolet var på marknaden utifrån att de var placerade i olika delar av Europa, särskilt på Malta.

I det skedet tänkte jag så här: Vi måste titta igenom det här ordentligt. Det tillsattes en liten grupp bestående av tre personer. En av dem som var med i den gruppen hette Lennart Gustavsson. Han var lite av en guru inom spelområdet. Tyvärr har han lämnat oss, men jag tror säkert att han sitter där uppe nu och hör på debatten och tänker: Äntligen blir det en förändring!

Jag ska vara helt ärlig: Förslaget som sedan blev en motion här i kamraren är det som utredningen i förlängningen kom fram till, nämligen att man bygger upp ett licenssystem – Olof beskrev det ganska väl tidigare – och en stark myndighet som kan både ge licenser och ta dem ifrån de olika bolagen, att föreningslivet fortfarande har en särställning inom området och att man arbetar för att minska missbruket.

Det har redan kommit ett förslag den här mandatperioden om en ändring av § 6 i socialtjänstlagen så att man likställer spelmissbruk med annat missbruk. Jättebra! Det är precis i linje med vårt förslag.

Partiets verkställande utskott och partistyrelsen ställde sig bakom förslaget. Nu var bollen i rullning. Vi lade fram en motion i utskottet och fick majoritet i frågan, som landade hos finansministern i den dåvarande borgerliga regeringen Anders Borg.

I detta förändringståg kan man säga att det fanns två lokförare. Det var Socialdemokraterna, och det var Gustaf Hoffstedt från Moderaterna. Han var lite ensam om det perspektivet och fick lite skäll av sina partikamrater för att han drev en kompromisslinje i frågan. Det gjorde att han fick utstå inte spott och spe men i alla fall kritik, särskilt från Anders Borg.

De övriga borgerliga partierna på den tiden gjorde i princip tummen upp. De tyckte att det var okej. De hade inga större invändningar, utan man kan säga att de satt i mittenvagnen och åkte med. Miljöpartiet var tveksamt positivt. Det fanns en strimma av möjlighet att de kunde se effekterna om vi inte gjorde någonting på marknaden. Längst bak i tåget satt V och SD

och drog i nödbromsen. Nu har Sverigedemokraterna släppt lite på nödbromsen, men de är fortfarande med och drar i den. Kvar på perrongen stod Anders Borg. Han fattade inte vad som pågick.

Självklart är det ett härligt uppvaknande nu, när vi ser att en förändring har skett och kan stå här i dag med ett lagförslag om en förändring av spelmarknaden.

Jag kommer särskilt ihåg Almedalen 2013. Svenska Spel hade ett seminarium där vi diskuterade förändringen i licenssystemet eller skapandet av ett licenssystem. Dåvarande ledningen för Svenska Spel utgick från att man inte ville ha den förändringen, för de jämförde spelmonopolet med alkoholmonopolet. Och visst finns det likheter när det gäller riskfaktorer, konsumtion och liknande. Men om den utveckling som skett på spelmarknaden skulle ha skett när det gäller alkoholmonopolet skulle man i princip kunna tanka en whisky direkt ur datorn, alltså få den direkt hem via datorn. Att det sker i verkligheten i framtiden tror inte jag. Jag tror inte att det är tekniskt möjligt, herr talman. Men om det hade kunnat ske, ja, då hade spritmonopolet haft ett problem – och det är det problemet spelmonopolet har nu.

Framåt till 2014. Vi hade en socialdemokratisk regering och ett statsråd, Ardalan Shekarabi, som ansvarade för spelpolitiken. Han förstod med en gång att det här var ett problem. Här måste det ske en förändring. Man måste på ett snabbt och brett sätt och med förankring jobba med ett nytt lagförslag. Jag ska inte gå in och ta över statsrådets debatt- och talartid, utan jag tycker att det är välförtjänt att han senare i debatten får berätta hur det förslaget ser ut.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna. Eftersom detta är min sista debatt tackar jag också alla ledamöter i utskottet för ett bra samarbete, liksom kammarens och kansliets personal. I framtiden, när jag inte finns här i kammaren, hoppas jag kunna bevaka så att detta blir verklighet och utvecklas. Jag ska också bevaka er som ledamöter så att ni gör ett bra arbete här i kammaren.

(Applåder)

Anf. 5 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Även jag är oerhört glad och nöjd i dag. Precis som Peter Johnsson har jag följt frågan länge, och även jag håller troligtvis mitt sista tal i kammaren, i alla fall tillsammans med kulturutskottet. Jag kommer nog att hålla några tillsammans med konstitutionsutskottet.

Det känns fantastiskt att få vara med och yrka bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande nr 8 om en ny spelreglering. Jag är väldigt nöjd och glad över de stora förändringar som regeringen lyckats genomföra under den här mandatperioden. Att klara av att få fram en så omfattande lagstiftning och reform på så kort tid är egentligen bara möjligt om det finns breda majoriteter i riksdagen. Det har det funnits i denna fråga under ganska lång tid. Jag vill gärna tacka allianspartierna, som har gett ett gott stöd och bidrag i arbetet.

Men det behövs också en regering som driver på. Ardalan Shekarabi startade detta arbete nästan direkt då han tillträdde. Han lyckades också tillsätta en utredare, dåvarande gd:n för Lotteriinspektionen, Håkan Hallstedt, som jag tror att nästan alla har berömt. Han har lyckats lägga fram precis det som alla kan leva med, varken mer eller mindre. Det var nog för

bara några år sedan många som trodde att det skulle bli en alldeles för svår arbetsuppgift. På den tiden brukade man likna spelmarknaden vid ett gigantiskt plockepinn, där en liten förändring någonstans i det stora pusslet riskerade att påverka betydligt fler delar i samhället.

När jag har träffat spelbranschen, medan utredningen pågick, efter det att den avslutats och efter lagrådsremissen och propositionen, har jag mött mycket positiva tongångar. Det finns alltid detaljer som kan justeras, men på det stora hela är de flesta mycket nöjda. Det är också jag. I dagens betänkande föreslås i stort sett samma saker som jag var med och arbetade fram i Miljöpartiets spelpolitiska program och i de kommittémotioner vi har lagt fram i frågan.

Den nya regleringen bygger på ett licenssystem där alla som agerar på den svenska spelmarknaden ska ha licens, och aktörer utan licens ska stängas ute. Det gör att spelbolag som i dag erbjuder spel inom EU med licens i ett annat land nu kommer att kunna söka licens och betala skatt även i Sverige. Detta gäller ju särskilt spel som erbjuds via nätet.

För att ett spelbolag ska få en licens och upprätthålla den måste spelverksamheten bedrivas på ett sunt och säkert sätt och under offentlig kontroll. Det kommer att ställas krav på stärkt konsumentskydd och hög säkerhet. De negativa konsekvenserna ska även fortsättningsvis begränsas.

Spelmarknaden delas upp i en konkurrensutsatt del, som främst omfattar spel online och vadhållning, en del som förbehålls spel för allmännyttiga ändamål och främst omfattar lotterier och bingo samt en del som förbehålls staten och omfattar kasinona och spel på värdeautomater.

En licenshavare ska ha långtgående skyldighet att skydda spelarna mot överdrivet spelande. Höga krav på måttfullhet ska gälla vid marknadsföring av spel. En statlig spelmyndighet ska besluta om licenser och utöva tillsyn enligt den föreslagna spellagen. Straffen för olovlig spelverksamhet skärps, och ett spelfuskbrott införs när det gäller matchfixning. Punktskatten föreslås bli 18 procent. Spel förbehållet allmännyttiga ändamål föreslås vara skattebefriat. Detta ska genomföras från och med den 1 januari 2019. Några delar som handlar om penningtvätt har lämnats till finansutskottet, som kommer att behandla dessa.

Det kommer säkert att återstå många fler arbetsuppgifter inom spelområdet; det vet vi. Inte minst är det många inom hästnäringen som ser fram emot den nya översynen. Men det har också fattats beslut inom andra närliggande områden, som att spelberoende från årsskiftet klassas som en beroendesjukdom och att man numera enligt socialtjänstlagen kan få hjälp från kommunen vid spelberoende.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 6 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Marknaden för spel om pengar är i Sverige något helt annat i dag än när vår nuvarande spellagstiftning togs fram. Spelbolag har vuxit fram i snabb takt, inte minst på internet – en utveckling som också gett tillgång till helt nya former av spel om pengar på en internationell marknad. Nya former för att både betala och ta emot pengar på nätet har också gjort att utvecklingen gått i snabb takt. Detta är i dag en i princip oreglerad marknad, som också innebär problem på olika sätt. Frågan har också, som vi hört tidigare, utretts vid flera tillfällen.

Därför är det viktigt att vi nu i dag har kommit fram till ett förslag till reglering av spelmarknaden, som nu ligger på riksdagens bord. Vänsterpartiet väljer att stå utanför detta. Att som Vänsterpartiet tro på ett fortsatt statligt spelmonopol är inte rimligt. Det känns tyvärr helt verklighetsfrånvänt. Ett svenskt spelmonopol enligt Vänsterpartiets förslag har vi enligt lagstiftningen i dag, men tekniken och marknaden har redan för länge sedan sprungit ifrån det. Den omreglering vi i dag debatterar är därför helt nödvändig. Vi ersätter dagens icke fungerande, omoderna monopollagstiftning med en modern lagstiftning som inkluderar hela den växande spelmarknaden.

Från Centerpartiets sida har vi bevakat några mycket viktiga delar i förslaget till reglering. Inkomster från exempelvis lotterier och bingospel är i dag en mycket viktig, ja helt väsentlig, del av inkomsterna för stora delar av vårt civila samhälle. Detta har varit möjligt bland annat genom att civilsamhällets organisationer haft en skattebefrielse för inkomster från dessa spel. En fortsatt skattebefrielse för civilsamhällets lotterier och bingospel har därför varit en jätteviktig fråga för oss att bevaka, för att civilsamhället ska kunna fortsätta med de ovärderliga insatser man gör för samhället i stort.

Det handlar om lotten du köper från tombolan vid föreningsarrangemanget, men också om möjligheterna för organisationer att fortsätta sälja sina lotter och anordna bingospel även på ett nationellt plan, oavsett om det sker landbaserat eller online. Därför är det också viktigt för den civila sektorn att kulturutskottet nu förtydligar att tolkningen vad gäller skattebefrielsen även ska omfatta bingo online.

Herr talman! Det måste vara prioriterat att så många bolag som möjligt skaffar licens för den svenska spelmarknaden – det som i dag kallas för kanalisering – för att kunna verka under konkurrenskraftiga men rimliga former. Inte minst är det viktigt för att vi ska få bolagen att skatta för de spel som sker i Sverige, men också för att stärka skyddet för spelarna och inte minst värna de människor som befinner sig i riskzonen för spelproblemen.

På en reglerad spelmarknad kan vi ställa krav på marknadsföringen av spelen men också skapa möjligheter till självavstängning, som då gäller för samtliga licensierade bolag.

Det är därför viktigt att omregleringen handlar om hela den växande spelmarknaden och att det blir tydligt för spelbolagen att en licens för att agera på den svenska marknaden är både nödvändigt och en fördel för bolaget. På samma sätt ska det vara en fördel för den som vill spela att välja ett bolag som har licens för den svenska spelmarknaden.

Det är en omfattande och svår uppgift att reglera den svenska spelmarknaden. Det kan vi se inte minst genom att det är en fråga som har både diskuterats länge, precis som Peter Johnsson sa här tidigare, och varit ämne för flera utredningar under många år. Under dessa år har spelmarknaden, främst på nätet, fortsatt att utvecklas i snabb takt. Just därför är det också nödvändigt att omreglera spelmarknaden. Att det är nödvändigt kan vi se på det oreglerade spelet på nätet och på expansiva bolag som startat i Sverige men blivit tvingade att lägga sin verksamhet och utveckling i andra länder.

Det är också nödvändigt för att man ska kunna hjälpa och stötta personer som fastnat i riskspelande och spelmissbruk. Det är nödvändigt därför att tekniken har rusat ifrån den nuvarande svenska spellagstiftningen. Men det är, som sagt, en svår och omfattande uppgift att reglera den svenska spelmarknaden. Det blir därför också viktigt att följa upp och utvärdera omregleringen och att detta sker kontinuerligt för att vi så snabbt som möjligt ska kunna justera om det skulle bli nödvändigt.

Det finns självklart frågor och oro när det gäller delar av förslaget till omreglering. Bland annat har det uttryckts oro från civilsamhället vad gäller bingo online, men jag hoppas att den oron nu stillas genom det förtydligande vi gör från kulturutskottet i just den delen.

Sedan har det också, inte minst i den för landsbygden så viktiga hästnäringen, funnits en oro för vad som händer med hästsportens framtid och den långsiktiga finansiering som ATG skapar för hästnäringen. ATG kommer att få en ny roll på en omreglerad spelmarknad. Därför är det viktigt att regeringen nu snabbt utreder vilka konsekvenser omregleringen får och hur den finansiering som i dag kommer hästnäringen till del via de spel som sker hos ATG ska kunna garanteras på en omreglerad spelmarknad.

Herr talman! Det har också i slutskedet av kulturutskottets behandling av detta ärende kommit en skrivelse till utskottet från Ålands landskapsregering. Det är en skrivelse där man uttrycker oro för hur omregleringen av den svenska spelmarknaden kan komma att påverka beskattningen och regleringen av bland annat spel som sker på fartyg som går i trafik mellan Sverige och Åland. Det är faktiskt viktigt att vi tar denna oro på allvar, då vi från Sveriges sida har ett särskilt åtagande gentemot Åland genom den så kallade Ålandsöverenskommelsen. Ålandsöverenskommelsen, som antogs av Nationernas förbunds råd redan 1921, gäller ännu. Detta bekräftade utrikesminister Margot Wallström så sent som i oktober 2015 som svar på en fråga från undertecknad. Genom Ålandsöverenskommelsen har Sverige och Finland kommit överens om att värna bevarandet av den åländska kulturen, språket och de lokala svenska traditionerna på Åland.

Inom ramen för Ålands självstyre bedriver man spelverksamhet genom bolaget Paf, där avkastningen går till det åländska kultur- och föreningslivet, som vi alltså också från svensk sida har förbundit oss att stötta. En av Pafs kärnverksamheter är den fartygsbaserade spelverksamheten, där man nu från åländsk sida ser att intäkterna kraftigt kan komma att minska när skattereglerna på den omreglerade svenska marknaden ändras också vad gäller spel på fartyg på svenskt territorialvatten. Här behöver man, såvitt jag kan se, i den kontinuerliga uppföljningen av omregleringen tidigt också följa upp hur det påverkar Ålands möjligheter till ett levande och utvecklande kultur- och föreningsliv om Pafs intäkter påverkas av den svenska lagstiftningen. Man behöver också följa upp om detta är förenligt med Sveriges åtaganden enligt Ålandsöverenskommelsen. Jag hoppas att regeringen tar detta på allvar.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och samtidigt hänvisa till Alliansens gemensamma särskilda yttrande.
(Applåder)

Anf. 7 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Jag kan bara instämma med de flesta av de föregående talarna och säga: Äntligen! Äntligen får vi debattera och votera om en ny

spelpolitik och en ny reglerad spelmarknad. ”Debattera” är kanske att ta i när det gäller det här ärendet, för det handlar väl mer om att tala om det och hylla alla steg i det arbete som har lett fram till detta – alltifrån det första mötet över en kopp kaffe hos ministern, där vi diskuterade möjliga inspel till utredaren, fram till genomförande och beslut i dag. Stort tack till alla inblandade för stor konstruktivitet och fingertoppskänsla i ärendet!

Vi liberaler har varit med och deltagit i arbetet med liv och lust och försökt vara drivande när det gäller att skapa just ordning och reda, som vi ju alla efterlyser. Alla som de senaste åren har öppnat en kvällstidning, tittat på reklamfinansierad tv eller lyssnat på en privat radiokanal förstår nödvändigheten i den nya, omreglerade spelmarknaden. En rad helt legitima spelbolag blandas i dag med en rad mindre nogräknade, som fullständigt översvämmar vår vardag med diverse mer eller mindre seriösa lockrop.

Det är lätt att förledas att tro att det bara är utländska, lite mörka och skumma företag som missköter sig, men tyvärr är så inte fallet. Som tidigare nämnts sticker även till exempel de socialdemokratiska A-loterierna ut när det gäller att en del av verksamheten har bedrivits på ett högst tvivelaktigt sätt.

Herr talman! Vi är ett spelande folk och har varit det i många år. Från att tidigare ha spelat på trav, lotterier och andra traditionella spel gör vi i dag mycket av vårt spelande via nätet, på gott och ont. Vi kan i tidningarna läsa om svenskar som lurats av bolag baserade i länder långt borta och av lotterier som har sin utgångspunkt mitt i demokratins högborg. Vi läser om många som har hamnat i spelmissbruk och lämnats åt sitt öde av oseriösa aktörer. De har fått stå där ganska ensamma, hjälpta endast av civilsamhällets aktörer.

Men nu, herr talman, blir det ändring på detta. Nu släpper vi in de aktörer som har verkat bland svenska spelare från utlandet. De har inte funnits fysiskt i Sverige, inte betalat skatt i Sverige och inte heller levat under våra lagar och regler. Nu får de komma in i värmen, eller rättare sagt under reglerat paraply, och vara den nöjes- och fritidssysselsättning de är tänkta att vara. Detta skulle ha gjorts mycket tidigare, men det är ändå välkommet att vi nu äntligen får denna reglerade spelmarknad, som tar större ansvar också för sina spelare.

Herr talman! Det är en viktig liberal ståndpunkt att en välfungerande marknad också är en välreglerad marknad. Det är detta som har saknats just när det gäller spelmarknaden. Det gäller att så många som möjligt, för att inte säga alla, som verkar på den svenska spelmarknaden ska ha behörigt tillstånd. Det är den tidigare debatterade kanaliseringen. Det är av absolut största vikt att så många som möjligt är med för att detta ska få trovärdighet och för att alla också ska få en känsla av att systemet fungerar.

De som saknar licens ska på ett tillbörligt och effektivt sätt ställas ute. Som tidigare sagt sätter vi upp en skatt på 18 procent på alla licensierade bolag. Det är jättebra. Dessutom kommer spelmarknaden att vara uppdelad i tre tydliga delar. En del är konkurrensutsatt. En annan del handlar om landbaserade kasinon och spelautomater, där staten har ensamrätt. Den tredje delen rör den ideella sektorn, som är skattebefriad.

Vi liberaler står helt bakom detta. Vi kommer dessutom noggrant att fortsätta följa denna utveckling för att se hur vi på sikt kan minska statens ägande av de konkurrensutsatta delarna, där staten egentligen inte har någon anledning att vara. Men det är också viktigt att påpeka att marknaden först måste få sätta sig. Då får vi se vart saker och ting tar vägen, så och trovärdigheten i systemet kvarhålls.

Vi kommer också att följa, mycket tydligt, den ideella sektorns möjligheter att verka inom sitt område och att fortsätta vara en motor och en finansieringskälla. Det handlar om att säkra den framtida delen av detta, att den kvarstår.

Vi kommer mycket noggrant att följa utvecklingen av den otroligt viktiga finansieringen av hästsporten och hästnäringen. Det behövs, som sagt, fler delar i den utredningen för att detta ska komma på plats. Det är också viktigt att vi säkrar den här övergångsperioden.

Herr talman! Spel är underhållning. Spel ska vara roligt och krydda livet, men vi måste också ta baksidorna på allvar. Det är väldigt bra att spelmissbrukare ska få bättre vård. Spelmissbruk kommer nu att likställas med allt annat missbruk, och kommunerna får ett särskilt ansvar för att behandla spelmissbruk. Det är väldigt bra. Det är gott så. Men hur ser vi till att så få som möjligt hamnar i missbruket?

Vi vet att spelmissbruk är ett av våra snabbast växande sociala problem i dag. Drygt 80 000 barn beräknas i dag leva med en vuxen som har spelproblem. Och lägger vi till dem som lever med konsekvenserna av tidigare missbruk växer siffran väldigt snabbt. Spelmissbruk slår dock inte blint. Alla blir inte drabbade – det är viktigt att slå fast det. Som när det gäller mycket annat är riskerna störst för dem som redan är utsatta. De är störst för dem som har andra former av missbruk.

Den stora skillnaden jämfört med andra sociala problem är att vi sällan talar om det. Det är till stor del ett tabubelagt område som det faktiskt är mycket hysch-hysch runt. Vi har inte fullt ut insett vad det lämnar efter sig. Här har spelbranschen givetvis ett mycket stort eget ansvar, men också vi som lagstiftare.

Dagens beslut tar hand om en rad av dessa problem men inte alla. Det är väldigt bra att man tar hand om en del, men vi behöver gå vidare. Vi behöver bevaka detta område och vara tydliga. Detta kommer vi liberaler starkt att driva på för att åstadkomma framöver.

Vi är glada över att vi har en bred samling här i riksdagen om ett stärkt ansvar. Vi liberaler kommer att följa det och återkomma med vad som mer kan behöva göras inom det sociala ansvarsområdet.

Vi menar att det är självklart att vi måste kunna skilja på spel och spel. Den svenska spelpolitiken har länge utgått från insikten att olika spelformer har olika risker. Det är skillnad på nätkasinon och bingoletter. Vi sätter i dag stopp för den mest aggressiva reklamen för riskfyllda spel. Det är mycket bra och mycket viktigt, men vi behöver återkomma med skarpa instrument för att ytterligare skärpa reglerna kring ytterligheterna och differentiera olika speltyper och regelverk så att de blir riktigt träffsäkra – allt för konsumentens bästa.

Avslutningsvis, herr talman, är det extremt viktigt att följa utvecklingen av ett nytt licenssystem. Det införs därför nu ett system för att noggrant och löpande följa och mäta spelproblem och folkhälsoeffekter efter omregleringen. Vi följer också marknadsmässiga effekter och andra delar, så

att det inte uppstår en ny sida av vilda västern och så att vi kan agera i tid om systemet inte fungerar.

Herr talman! Det är med glädje jag från Liberalernas sida vill yrka bifall till hela propositionen och också hänvisa till Alliansens särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 8 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Också jag vill yrka bifall till propositionen och hänvisa till vårt särskilda yttrande.

Jag vill börja med att tacka alla mina kollegor i riksdagsgruppen som har medverkat i den parlamentariska referensgruppen. Jag vill tacka utredaren, som flera andra har gjort tidigare. Jag vill tacka Finansdepartementet, som fört en dialog med oss i Alliansen om upplägget. Tack, ansvarig minister, Ardalan Shekarabi, för samarbetet! Det är fantastiskt att vi har lyckats hålla tidsplanen, mycket beroende på dialogen mellan regering och riksdag och många aktörer inom spelbranschen. De allra flesta aktörer har varit med. Bland annat har Svenska Spel, de folkrörelseägda bolagen och Branschföreningen för Onlinespel, som kallas Bos, visat intresse av att vara med i den här processen.

Staten har tidigare varit utan insyn men tar alltså nu tillbaka initiativet. Vi ger ett förtroende till spelbranschen i samband med omregleringen av spelmarknaden som de får i uppdrag att förvalta. Politiken har tagit ansvar. Nu gäller det att spelbranschen tar över stafettpippen och att den inte försöker hitta kryphål och vinklar som gör att det blir en massa överklaganden och annat.

Det handlar om att spelbranschen går från att vara oreglerad till att bli reglerad. Man går från olika villkor och regelverk till likadana för alla aktörer som är med.

Kvar finns en utredning om hästnäringen. Statskontoret får också ett uppdrag att under tre år följa upp reformen. Den kommande Spelinspektionen, tidigare Lotteriinspektionen, får en viktig roll när det gäller myndighetsstyrning.

Herr talman! Det har funnits några särskilt viktiga frågor i denna process som vi från Alliansen har lyft fram. Jag vet att Olof Lavesson, ordförande i kulturutskottet, har lyft detta, men jag vill ändå påminna om dem.

Det handlar om kanalisering, alltså om hur många bolag som söker licens. Det finns en förhoppning om att 90 procent av bolagen ska vara med i detta.

Det gäller civilsamhällets möjligheter att fortsätta verka på samma villkor som tidigare. Spel är ju viktigt för civilsamhällets finansiering.

Det är också fråga om vad som ska hända med det statliga bolaget Svenska Spel, som delas upp i två separata bolag, ett så kallat monopolbolag och ett konkurrensutsatt bolag med andra villkor. Hästnäringen ligger alltså utanför. Det lär vi få återkomma till.

Sedan är det naturligtvis en poäng att vi får in skatter genom detta spellicenssystem, så att staten blir berikad på det sättet. Jag tycker verkligen att det är på tiden att man betalar skatt i Sverige så som det nu lyfts fram och föreslås.

Prot. 2017/18:127

7 juni

*En omreglerad
spelmarknad*

En annan fråga gäller matchfixning. Det är en fråga om kriminalitet. Det får den nya spelmyndigheten i uppdrag att bekämpa. Det är starka motkrafter, bland annat från andra länder. Detta är alltså också en väldigt viktig fråga i det här sammanhanget.

Herr talman! Jag är väldigt glad över att en för oss kristdemokrater viktig fråga har lyfts fram i propositionen. Den handlar om spelmissbruk och spelberoende. Det är väldigt glädjande att man inte har tonat ned den frågan och att den nya Spelinspektionen ska se till att det finns en måttfullhet i marknadsföringen. Det är avgörande, för i dag är det, som någon nämnde, rena vilda västern när det gäller marknadsföring och hur man hanterar detta.

Jag ser fram emot att det som vi ser på tv nästan varje dag tonas ned och blir mer måttfullt. Men jag tror inte att spelmissbruket försvinner. Det är en av de allra allvarligaste beroendesituationer som man kan hamna i. Spelberoendet förstör människors liv och slår sönder familjer.

Folkhälsomyndigheten beräknar att ungefär 171 000 personer, varav 82 000 barn, lever tillsammans med någon som har spelproblem. Spelbolagen har i alla fall fram till nu inte sällan snappat upp människors ekonomiska utsatthet. De kommer med lockelser om snabba spel med kort tid mellan insats och utfall. Nya spelare frestas med gratisspel och gåvor samtidigt som gamla spelare övertygas om nya insatser för att återfå det som gått förlorat.

Kändisar gör här och var – jag tycker att det är stötande – reklam för spelandet, vilket i sin tur leder till glansspridning och att spelandet kan ses som berättigat.

Cirka var femte person uppger att de har någon i sin nära omgivning som har spelproblem, och den oreglerade marknaden har vuxit samtidigt som spelberoendet ökat.

För att vi ska sätta oss in i problematiken skulle jag vilja citera från en hemsida. Citatet handlar om hur man upptäcker om man har spelproblem.

- ”Du tänker ständigt på spel (tidigare spelupplevelser, nästa spel eller funderingar på hur du ska skaffa pengar till nästa spel).
- För att behålla spänningen krävs att du spelar för allt större summor.
- Du har misslyckats flera gånger med att begränsa ditt spelande eller sluta att spela.
- Du blir rastlös eller irriterad när du försöker sluta spela eller spela mindre.
- Du spelar för att slippa tänka på problem eller för att komma ifrån ångest eller nedstämdhet.
- Du återvänder till särskilda spel fastän du tidigare har förlorat pengar på dem. Du vill ta revansch för förlusten.
- Du ljuger för att dölja hur mycket du spelar.
- Du har begått brott för att få pengar till spelandet (till exempel stöld, förskingring eller förfalskning).

- Du har äventyrat eller förlorat någon viktig personlig relation, anställning, utbildning eller karriärmöjlighet på grund av spelandet.
- Du förlitar dig på att andra kan ordna fram pengar för att lösa en ekonomisk kris som uppstått på grund av spelandet.”

Detta kan alltså vara varningstecken på att man håller på att bli spelberoende. Det är i det här sammanhanget som jag tycker att de lockelser vi ser i marknadsföringen är så stötande och fördärliga, på något sätt. Jag ser därför fram emot att marknadsföringen blir mer måttfull. Visst ska man få marknadsföra, men inte på det sätt som görs i dag – anser jag.

Herr talman! Inom Kristdemokraterna ser vi mycket positivt på det nya spellicenssystemet. Vi kommer givetvis att följa upp vad som görs framöver för att förebygga spelberoende. För den som redan har hamnat i ekonomisk tragedi på grund av spelandet finns det organisationer som stöder och hjälper. Spelberoendes riksförening verkar för att förebygga och avhjälpa spelberoende. Uppsala Spelberoendecentrum är ett exempel där kommunen är med och samverkar, men att bara ett fåtal av våra 290 kommuner samarbetar i sådan verksamhet visar att det finns mycket kvar att göra. Under tiden fortsätter människor att lockas in i det som alltför ofta slutar i en ekonomisk och social tragedi.

Riktigt positivt är att vi från den 1 januari i år har gett socialnämnderna ansvaret för att förebygga och motverka spelmissbruk. Det är en utökning av det ansvar nämnderna i dag har för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnderna ska också få ansvar för att aktivt arbeta för att förebygga och motverka spelmissbruk bland barn och unga. I dag ska kommun och landsting samarbeta om personer som missbrukar bland annat alkohol och narkotika, och det samarbetet ska utökas till att handla även om personer som är spelmissbrukare.

Herr talman! En omreglerad spelmarknad är ett stort och viktigt steg i rätt riktning, och förutsatt att vi i närtid lyckas lösa frågan om hästsportens finansiering och uppdelningen av Svenska Spel innebär detta att propositionen lägger en stabil grund för en modern och väl avvägd spelpolitik.
(Applåder)

Anf. 9 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Svenska staten återtar kontrollen. Det är precis vad som kommer att hända vid årsskiftet med anledning av det beslut som kommer att fattas i denna kammare.

Svenska staten kommer att fullgöra en av de mest grundläggande förpliktelser den har gentemot de svenska medborgarna – att säkerställa att svensk lag följs i Sverige och att de aktörer som bedriver näringsverksamhet gentemot den svenska marknaden följer regelverket och betalar skatt i Sverige. Det kommer att vara effekten av det beslut som fattas i dag. Effekten av beslutet är också att vi säkerställer att vi gör det vi kan för att skydda svenska konsumenter på en av de mest riskfyllda marknader som finns, nämligen spelmarknaden.

Att detta händer i dag, efter denna debatt, borde vara en omöjlighet. Vi hade exakt tre år till vårt förfogande för att ta fram underlaget för propositionen, sköta alla förhandlingar och hantera de EU-rättsliga aspekterna.

Detta är kanske ett av de mer komplexa rättsområden som finns. Det är ett rättsområde och ett politikområde som påverkar hästnäringen, det civila samhället, mediebranschen och många andra aktörer i vårt samhälle – med rätt så många och motstridiga intressen. Trots att vi bara hade tre år till vårt förfogande och många hinder på vägen står vi här i dag och kommer att ha ett beslut inom några timmar. Från och med årsskiftet kommer vi att ha en reformerad spelmarknad.

Vad beror detta på? Jo, det beror på att när Sverige samlas och när vi lever upp till myten om landet där dialog och kompromisskultur dominerar – då levererar vi också. Då löser vi våra samhällsproblem. Detta är det mest fantastiska med vårt land, och jag tänkte på det i går på nationaldagsfirandet när jag i mitt tal skulle lyfta fram det specifikt svenska. Det slog mig att det som är unikt med Sverige är tron på kompromisserna – tron på att det är bra när människor går in i ett rum och kommer ut därifrån lagom missnöjda och tron på att det finns någonting vackert med det, eftersom man löser samhällsproblem. Man möts i dialogen.

Det är precis det som har hänt under den här mandatperioden och under processen med spelreformen: Vi började ett arbete tillsammans, och vi avslutade arbetet lagom missnöjda allihop. Det leder till att vi får en reglerad spelmarknad där den svenska staten återtar kontrollen.

Herr talman! Jag tänker inte gå igenom detaljerna i lagstiftningen, men däremot tänker jag tacka många. Jag vill tacka kulturutskottet för fantastiska insatser, och jag vill specifikt tacka kulturutskottets ordförande Olof Lavesson och tidigare ordförande Per Bill, som har stått för en mycket nära dialog ned Finansdepartementet och regeringen. Det har varit konstruktiva samtal som har möjliggjort de lösningar som nu finns i riksdagens beslut. Dessa konstruktiva samtal har lett till att vi har kunnat hitta kompromisser som är nödvändiga för att man ska kunna omreglera en marknad.

Jag vill tacka övriga riksdagsledamöter som inte sitter i kulturutskottet men som har varit engagerade på olika sätt. Det gäller Agneta Börjesson från konstitutionsutskottet och flera andra riksdagsledamöter som har varit inblandade och som har lyft fram inte minst hästnäringens frågeställningar. Vi vet att det i denna kammare finns många som är engagerade i de frågor som rör det civila samhället och hästnäringen. Det känns väldigt bra att vi har kunnat ha en så pass konstruktiv dialog.

Reformen hade inte varit möjlig utan Håkan Hallstedt. Om vi går tillbaka till dialog- och kompromisskulturen: Det är ju precis så vi har valt att lösa samhällsproblemen i vårt land – genom utredningar som bereder ärenden, finner förslag på kompromisser och skapar en plattform för dialog mellan olika aktörer. Håkan Hallstedt gjorde det omöjliga. Han skrev själv på Twitter att det var ett omöjligt uppdrag innan han visste att det var han som skulle hantera utredningen. Han fick det omöjliga uppdraget, och han levererade en utredning som verkligen innehöll svar på alla de frågeställningar som är relevanta i den här reformen.

Parterna, de olika aktörer som berörs av spellagstiftningen, ska ha ett stort tack. Olof Lavesson nämnde en annan fråga som kommer att beslutas i denna kammare senare i dag, nämligen vinstfrågan. Jag har fått äran att följa och vara inblandad i dessa två processer parallellt. Den stora skillnaden vad gäller de parter och aktörer som är relevanta inom respektive politikområde är att parterna i spelbranschen faktiskt bestämde sig för att kompromissa och bli lagom missnöjda. De bestämde sig för att det var värt

att göra kompromisser som innebar att de skulle få hårdare regler och att de skulle betala högre skatt. Det var det värt för att få igenom en reform som skapar legitimitet för och rättslig förankring av branschen. Därför har vi också kunnat driva igenom denna reform.

Alla de aktörer som är verksamma inom spelbranschen – de utlandsbaserade bolagen, de Sverigebaserade bolagen, de intresseorganisationer som finns samt de aktörer som jobbar med frågor som rör spelmissbruk – ska ha ett mycket stort tack för kompromissviljan, för engagemanget och för förmågan att föra en konstruktiv dialog även om svåra frågor.

Jag vill avslutningsvis framföra ett stort tack till min egen statssekreterare, Alejandro Firpo. Nu är det jag som står här, och så är det ju i politiken: Det är vi statsråd som får ta åt oss äran för en process som ofta möjliggörs av tjänstemän i Regeringskansliet som sliter hårt.

I detta fall är det ett antal opolitiska tjänstemän på Finansdepartementet och andra departement som har slitit hårt för att möjliggöra denna reform. De har gjort omöjliga insatser möjliga. Jag vill framföra ett jättestort tack till dessa tjänstemän samt alltså till statssekreterare Alejandro Firpo, som har lagt många timmar, nätter och tidiga morgnar på den process som har levererat och möjliggjort denna reform.

Mina vänner och herr talman! Det känns väldigt roligt att få uppleva denna dag. Jag minns första gången som jag hörde talas om spel frågan; det var i början av 00-talet. Då fanns det en väldigt stark vilja att driva igenom en reform, men av olika politiska skäl var detta inte möjligt. I dag står vi dock här i riksdagens kammare, och snart ska ni fatta beslutet. Jag vill uttrycka ett stort tack för alla insatser.

(Applåder)

Anf. 10 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik:

Herr talman! Vad är det, statsrådet, som gör att ni vill ha kvar undantaget vad gäller att kunna bedriva spel- och lotteriverksamhet på kredit?

Anf. 11 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Herr talman! Tack, Sara-Lena Bjälkö, för frågan och för möjligheten att tydliggöra detta.

Vi har tagit flera viktiga steg vad gäller skärpning av lagstiftningen som rör krediter och spel. Jag är väldigt stolt över att både regeringen och riksdagen har kunnat hantera dessa frågor på ett ansvarstagande sätt, och vi ser nu att vi får på plats en lagstiftning som innebär kraftigt skärpta regler vad gäller kredit.

Vi har ett antal organisationer i vårt land som bedriver lotterier där man säljer lotter med faktura. Det är rimligt att det finns en möjlighet att göra detta, men det ska då röra sig om mycket begränsade summor och ett mycket starkt konsumentskydd.

Detta är en av de frågor som dessutom måste följas upp. Självklart ska vi inte tolerera att människor utnyttjas och att krediter och spel sammanblandas på ett sätt som innebär att konsumenterna far illa.

Jag är väldigt stolt över att vi nu inför skärpta regler, och jag är tacksam för att riksdagen har följt denna fråga mycket noggrant.

Prot. 2017/18:127
7 juni

*En omreglerad
spelmarknad*

Anf. 12 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik:

Herr talman! Statsrådet nämner skärpt lagstiftning, men som statsrådet säger finns just detta undantag gällande att bedriva spel- och lotteriverksamhet på kredit fortfarande kvar.

Enligt min mening borde det gå att använda sig av ett system som är konstruerat så att spelbolag och andra bolag inte skulle behöva sälja på fakturor. Vad anser statsrådet om det?

Anf. 13 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Herr talman! Utredaren, regeringen och riksdagsmajoriteten har funnit att detta är ett välbalanserat förslag. Vi har faktiskt också skärpt konstruktionen i lagstiftningen i jämförelse med utredarens förslag.

Det är bra att vi har tagit dessa steg. Vi menar att detta skapar bra förutsättningar för ett starkt konsumentskydd samtidigt som vi möjliggör för ideella organisationer att sälja lotter i den ordning som normalt har gällt för lotteriförsäljning i vårt land.

Att vi införde ett tak och ett mycket starkare konsumentskydd är tillräckligt, enligt vår mening.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 6 Skriftväxling till skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz

Skatteutskottets betänkande 2017/18:SkU23

Skriftväxling till skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz (prop. 2017/18:236)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

*Ett ökat skadestånds-
ansvar och skärpta
försäkringskrav för
reaktorinnehavare*

§ 7 Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare

Civilutskottets betänkande 2017/18:CU15

Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare (prop. 2017/18:244)
föredrogs.

Anf. 14 HAMZA DEMIR (V):

Herr talman, ledamöter och lyssnare! Vänsterpartiet välkomnar i stora delar propositionens förslag om ett ökat skadeståndsansvar för reaktorinnehavare men delar den kritik som kommit från den svenska miljörörelsen, till exempel Naturskyddsföreningen och Greenpeace, om att nivåerna är alldeles för låga. Det är på tiden att ansvaret utökas, men de 1 200 miljoner euro som föreslås är långt ifrån tillräckligt.

Vänsterpartiet anser att principen måste vara att kärnkraften ska bära sina skadeståndskostnader vid kärnkraftsolyckor. Principen om att den som orsakar en miljöpåverkan också står för dess kostnader nämns ju i EU:s och regeringens olika dokument. Men tyvärr utgår inte förslaget från denna princip, och det finns en risk för att kostnaderna för eventuella kärnkraftsolyckor kommer att få betalas av skattebetalarna om inte skadeståndsansvaret förtydligas avsevärt.

I Japan har vi sett storleken på de kostnader som vi talar om. Kostnaderna för att röja upp efter olyckan i Fukushima, förhindra fortsatt läckage av radioaktivitet från reaktorerna och kompensera de drabbade uppgår redan nu till enorma summor. Förra året uppskattade Japans handelsdepartement att de direkta kostnaderna motsvarar 1 640 miljarder kronor, det vill säga ca 164 000 miljoner euro. Den största delen utgörs av kompensation till offren och kostnader för sanering. Ingen vet i dag vad det slutgiltigt kommer att kosta, men det kommer att bli betydligt dyrare och riskerar att underminera den japanska statens finanser.

Herr talman! Vänsterpartiet är för en avveckling av den svenska kärnkraften, vilket vi argumenterade för i riksdagsmotionen *En hållbar och långsiktig energipolitik*. Men så länge som vi har kärnkraft i Sverige måste landets invånare känna en trygghet i att staten ställer höga krav på reaktorinnehavarna.

Det är angeläget att 2010 års lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor, med sitt obegränsade skadeståndsansvar, kan träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen bör därför aktivt verka för att detta sker.

I avvaktan på att den nya lagen träder i kraft bör regeringen beräkna kostnaderna för en eventuell olycka vid respektive reaktor i Sverige. Regeringen bör även återkomma med förslag på ersättningsnivåer som täcker de faktiska kostnaderna vid en eventuell olycka vid en reaktor.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 15 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Vi behandlar nu betänkande CU15 *Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare*.

Bakgrunden till den här propositionen är att Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna i energiöverenskommelsen 2016 beslutade att detta var en av de punkter som skulle ingå i överenskommelsen. Utgångspunkten var att man skulle utöka skadeståndsansvaret till 12 miljarder i linje med riksdagsbeslutet 2010.

Den stora skillnaden mellan denna och tidigare lag är att denna ger ett reellt större skadeståndsansvar. Tidigare var skadeståndsansvaret 3 miljarder, vilket var väldigt teoretiskt. Många gjorde bedömningen att det inte på något sätt skulle täcka kostnaderna. Nu höjs beloppet till 12 miljarder, vilket innebär att reaktorinnehavarna måste ta ett mycket större ansvar. Man kan resonera om och konstatera att det säkerligen inte är tillräckligt. Men det är en ganska rejäl höjning, och enligt Pariskonventionen är det detta belopp som medges.

Vad är då ingången till detta? Jo, att det försäkringsbelopp som en reaktorinnehavare krävs att ha vid en atomreaktorolycka höjs från 3 miljoner så kallade särskilda dragningsrätter till 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter, vilket motsvarar 12 miljarder euro. Dessa bolag måste då ha en

finansiering, och finansieringen ska ske antingen genom en ansvarsförsäkring eller genom någon annan typ av ekonomisk säkerhet, som vid varje givet tillfälle gör att man har möjlighet att stå för kostnaderna.

Grunden för förslaget är att vi vill att kärnkraften och de företag som bedriver kärnkraftsverksamhet ska stå för de kostnader som uppstår. Detta ser regeringen som ett första steg.

Vänsterpartiet lyfter i sin motion fram att beloppet är för lågt. Jag tycker att den ambitionshöjning som nu sker från 3 miljarder till 12 miljarder gör att det blir ett reellt mycket större skadeståndsansvar mot hur det tidigare har varit. Man kan alltid resonera om huruvida beloppet ska höjas. Min ingång är att när eller om Pariskonventionen träder i kraft kan man ta nya diskussioner kring ansvarsbeloppet.

Den andra frågeställning som Vänsterpartiet lyfter fram i sin motion handlar om hur man ska beräkna de faktiska kostnaderna. Jag tror att det skulle vara väldigt svårt, för att inte säga omöjligt, att beräkna de faktiska kostnaderna och tycker att det är viktigare att på olika sätt få kärnkraften att ta ett större ansvar. Det här ser vi från regeringssidan som ett första steg till detta.

Anf. 16 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! I dag behandlar vi alltså betänkandet *Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare*. Det handlar om vem som ska betala om det sker en kärnkraftsolycka. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att ingen från vare sig Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna eller Sverigedemokraterna har anmält sig till den här debatten.

Världen har upplevt ett antal kärnkraftsolyckor. De två största är Tjernobyl 1986 och Fukushima 2011. I båda fallen har kostnaderna blivit väldigt höga, och det är staten som har fått betala för evakuering, sjukvårdskostnader och sanering.

Regeringen har nu lagt fram en proposition med ett förslag om att höja försäkringskravet för den som äger en kärnkraftsanläggning från 3 till 12 miljarder kronor. Förslaget antas få riksdagens stöd i omröstningen i eftermiddag.

Förslaget om att höja skadeståndsansvaret är en del av den energiöverenskommelse som har slutits mellan fem partier. Det övergripande målet är 100 procent förnybar elproduktion år 2040.

För Miljöpartiet är det viktigt att kärnkraften betalar sina samhällsekonomiska kostnader. I Naturvårdsverkets rapport med namnet *Potentiellt miljöskadliga subventioner* fastslås att det begränsade skadeståndsansvaret för kärnkraftsbolagen är en subvention. Och riksdagen har ju beslutat att kärnkraften inte ska ges några subventioner vare sig direkt eller indirekt.

Naturvårdsverket skriver i rapporten: Det begränsade försäkringsansvar som är kopplat till skadeståndsplikt vid reaktorolyckor med kärnkraft gör att kostnaderna för att producera el i kärnkraftverk blir lägre än de annars skulle ha varit.

Avsaknaden av fullt skadeståndsansvar innebär alltså att kärnkraftsbolagen ges en konkurrensfördel jämfört med förnybar energi.

Det finns inget kärnkraftsbolag i världen som tvingas stå för den fulla kostnaden med försäkring av sin verksamhet, eftersom det skulle innebära att kärnkraften vore olönsam och omöjlig att bygga.

I världen finns det två sorters verksamheter som inget försäkringsbolag finansierar fullt ut, och det är kärnkraft och rymdresor. Det talar sitt tydliga språk om varför ingen vill försäkra den här verksamheten.

Den höjning som nu görs från 3 till 12 miljarder kronor per reaktor innebär en stor höjning procentuellt, en fyrdubbling av kostnaden.

Regeringen konstaterar i propositionen att ändringarna innebär att kärnkraftsägarna i större utsträckning än i dag får ta ansvar för kärnkraftens risker. Det är bra och något som Miljöpartiet har arbetat för länge.

Det är också viktigt att jämföra med kostnaderna för de olyckor som har inträffat. Kostnaden för kärnkraftsolyckan i Fukushima 2011 har enligt de senaste officiella uppgifterna från den japanska regeringen uppskattats till 1 692 miljarder kronor. Det är dubbelt så mycket som tidigare har angetts. Det mesta av kostnaden hamnar hos de japanska skattebetalarna, och den slutliga kostnaden är fortfarande oklar. Sju år efter härdsmltan kontamineras varje dag 400 ton havsvatten när det används för kylning. Radioaktivitet läcker ut i havsvattnet, och fiske runt kärnkraftverket är därför förbjudet. Hur man ska räkna på dessa omfattande kostnader är också oklart, men det är tydligt att kostnaderna hamnar på samhället och till sist på medborgarna.

Om en olycka motsvarande den i Fukushima skulle inträffa i Sverige skulle den ekonomiska kostnaden landa på ca 160 000 kronor per svensk. Utan kärnkraft och med ett helt förnybart elsystem slipper svenska folket agera försäkringsbolag för kärnkraften.

Att kärnkraften med detta förslag kommer att stå för mer av kostnaden tycker Miljöpartiet är positivt. Därför yrkar vi bifall till regeringens proposition om ett ökat skadeståndsansvar.

Anf. 17 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Energiöverenskommelsen innehåller väldigt mycket, och det här är en del av den.

Jag välkomnar att vi i dag i Sveriges riksdag kan fatta beslut om ett ökat skadeståndsansvar för reaktorinnehavare.

Det är väldigt viktigt att vi, som vi beslutade redan 2010, nu visar tydligt att vi står bakom Pariskonventionen. Tyvärr har inte samtliga länder skrivit under den, och vi vet inte riktigt om och när det i så fall kommer att hända. Men Sverige är tydligt i sitt ställningstagande. En reaktorinnehavare ska ha ett utökat och stort ansvar ifall något skulle hända.

Jag välkomnar att vi i dag även har med oss Miljöpartiet i det här beslutet, så att vi i bred majoritet i Sveriges riksdag är tydliga med vart vi vill gå och vad vi tycker i denna väldigt viktiga fråga.

Från Moderaternas sida yrkar vi bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 8 Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan

Civilutskottets betänkande 2017/18:CU27

Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan (prop.
2017/18:210)
föredrogs.

Anf. 18 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Vi debatterar nu reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan.

Regeringens proposition innebär att ett system införs där kommunen förhindras att täcka sina kostnader för bygglovshantering i händelse av att vissa tidsfrister överskrids. Det är en absolut lag på så sätt att förseningen inte behöver vara orsakad av kommunen utan kan vara orsakad av den sökande själv eller av utomstående. Det blir förbjudet att ta ut bygglovsavgiften från den sökande, som kan vara den som själv har orsakat förseningen.

I dessa ärenden kan det i vissa fall vara svårt att avgöra exakt hur lång tid det tar att hantera frågan. Ärenden kan skilja sig i omfattning och tidsåtgång.

Av förvaltningslagen följer att varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt och snabbt som möjligt. Det är JO och JK som utövar tillsyn över myndigheter, och förluster som orsakas av dröjsmål kan ersättas genom skadestånd. Det är något helt annat än att införa en generell bestraffningsåtgärd så som regeringen gör här.

I plan- och bygglagen finns redan tidsfrister för lov och förhandsbesked. Eventuella omorganisationer och ändrade processer är därmed redan genomförda på plankontoren utifrån dessa riktmärken. Viss flexibilitet kan dock vara viktig för att kunna göra rätt prioriteringar och noggranna bedömningar.

Faktum är att en stor majoritet kommuner klarar tidsfristen i 90 procent av fallen. Det framstår därför som helt opåkallat att påföra en sådan här bot på kommunerna. Det medför ett inkomstbortfall som, tvärtemot regeringens syfte med propositionen, kommer att ge en försämrad statistik. Regeringens förslag kommer att göra kommuner som har svårt att rekrytera ännu fattigare.

Även om det kan tyckas enkelt är det inte ovanligt att det i ärenden om lov uppstår missförstånd, att detaljer glöms bort och att handlingar behöver kompletteras. Det är inte solklart när ärendet ska betraktas som komplett.

Eftersom propositionen föreslår att tidpunkten för komplettering ska få stora ekonomiska följder kommer vi att få se utdragna tvister om dessa saker. Det kommer att bli en komplicerad rättstillämpning med olika överväganden, till exempel om när undantagsregeln ska tillämpas i de enskilda ärendena. Det skyndar knappast på byggprocessen.

Eftersom det handlar om byggande rör det sig också i vissa fall om mycket stora investeringar och värden.

Bygglövsavgifterna innebär stora värden för kommunerna och behövs i arbetet för att hantera all bostadsproduktion och för att på ett seriöst sätt göra de intresseavvägningar som krävs så att samhälle och bebyggelse ska hänga ihop i våra städer i dag och hundra år framåt. Det är dessutom byggaktören som i slutändan får tillgodogöra sig värdeökningen av marken.

Ekonomiska sanktioner vid lovhantering kommer att öka belastningen på kommunerna eftersom möjligheten att prioritera och fördela arbetet begränsas. Det kommer att öka kostnaderna, och kommunerna kommer att bortprioritera sådant som är viktigare men där det saknas ekonomiska sanktioner. Detta leder till en växande byråkrati där utbildade professionella personer inte får förutsättningar att göra sitt jobb utan sitter fast i en djungel av detaljregleringar.

Jag beklagar att jag och regeringen inte är överens om att den typen av new public management-tänkande bara skapar problem och ineffektivitet.

Avgiften för lov motsvarar kommunernas genomsnittliga kostnad för den typ av besked, handläggning eller beslut som avgiften avser. Den betalas av den sökande eller den som gjort anmälan.

Propositionen förhindrar alltså kommunerna från att ta in dessa avgifter i vissa ärenden. Det innebär att kommunerna tvingas finansiera bygglovshanteringen på andra sätt, vilket leder till att medel som annars kunde ha använts antingen till bygglovshandtering eller till skola och omsorg i stället går till enskilda byggaktörer. Kommunerna tvingas då att göra nedskärningar på ett eller annat sätt. Antingen höjer de avgifterna för byggloven för alla eller så sparkar de personal i skola och äldreomsorg.

Vi talar ofta om långa processer i bostadsbyggandet, och det är ett reellt problem. Det är också av vikt att förstå vad det är som tar tid och vad det är som måste få ta tid. Det tar längre tid för byggherren att söka bygglov än vad hela detaljplaneprocessen tar för kommunerna – det tar mer än ett och ett halvt år efter att detaljplanen vunnit laga kraft. För majoriteten av kommunerna tar det sedan mindre än tio veckor att behandla bygglovet.

Kommunerna har under den tid då byggloven blivit fler och bostadsbyggandet ökat snabbt hela tiden kompetensutvecklat och effektiviserat sina processer. Det framstår då som ovanligt missriktat att straffa kommunernas bygglovsenheter och de fattiga kommunernas invånare i stället för att öka resurserna dit och ställa hårdare krav på byggaktören att snabba på byggandet.

Detta är ett mycket ovanligt inslag i svensk rätt. Det framstår som mycket märkligt att detta inte gäller även för sökande till exempelvis Försäkringskassan eller Migrationsverket utan ensidigt gynnar svenska fastighetsägare.

Regeringen har inte heller genomfört någon proportionalitetsbedömning, vilket är nödvändigt när förslag inskränker det kommunala självstyret.

Utredaren som har tittat på detta menar att det inte är nödvändigt att koppla några sanktioner till dessa tidsfrister eftersom det övergripande målet om ökad effektivitet kan uppnås genom nuvarande tidsfrister. Jag vet inte varför regeringen har gjort en annan bedömning. Det finns inte redovisat någonstans.

Det framstår dessutom som ovanligt felriktat när nästan 200 av kommunerna klarar de nuvarande tidsgränserna till 90 procent. Förmodligen är det de allra fattigaste kommunerna som fortfarande har utmaningar, och nu gör regeringen dessa kommuner ännu fattigare. Risken är att glesbygdskommunerna tvingas skära ned på skola och omsorg för att bekosta fastighetsägarnas värdeökningar.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation.

(Applåder)

Anf. 19 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till civilutskottets förslag.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom regeringens förslag till ändring i plan- och bygglagen. Ändringen innebär att ett system införs med avgiftsreduktion när tidsfrister överskrids för beslut i ärenden om lov, förhandsbesked och anmälan.

Det övergripande syftet med tidsfristerna är enligt regeringen att uppnå en effektiv byggprocess, vilket anges vara av stor betydelse för att möta behovet av nya bostäder.

Jag tänker inte gå in i alla detaljer vad gäller de enskilda tidsfristerna utan kommer att hålla mig till förslaget övergripande och bemöta en del av de farhågor med förslaget som har lyfts fram.

Om en byggnadsnämnd tar ut en avgift för handläggning av ett ärende om lov, förhandsbesked eller anmälan för startbesked ska avgiften reduceras med en femtedel per påbörjad vecka som nämnden överskrider den tidsfrist som gäller för att meddela beslut respektive besked i ärendet. Exempelvis ska detta ske inom tio veckor för lov eller förhandsbesked från den dag ansökan kom in till nämnden eller den senare dagen då ytterligare underlag kom in till nämnden från sökanden på hans initiativ.

Det föreslås även att sökanden ska få information om bland annat den tidsfrist som gäller för beslut och att avgiftsreduktion sker om fristen överskrids.

Det har framförts kritik som ifrågasätter om förslaget är nödvändigt då det har visat sig att endast en minoritet av kommunerna har svårt att hinna med tidsfristerna. Det är visserligen sant, men det är ändå en femtedel respektive en sjättedel av kommunerna som inte klarar av att hålla tidsfristerna i de allra flesta fall. Och i de kommuner där man klarar det i 90 procent av fallen är det fortfarande 10 procent där man inte klarar av att leverera.

Även om det är en förhållandevis liten andel anser vi att det finns behov av se till att den enskilde kan få sitt ärende avgjort inom de tidsfrister som riksdagen tidigare har beslutat om. Det är ju vi som har fattat beslut om att de ska hållas, och när detta inte görs måste vi titta på andra åtgärder för att detta ska levereras.

Det finns andra problem med tidsfrister och tidsåtgång inför bygglovsprocesser och annat som vi också kan diskutera, men de har inte med detta ärende att göra. Nu pratar vi om tidsfristerna för bygglov och så vidare.

Som jag tidigare nämnt innehåller det förslag som Boverket har lämnat att tidsfristerna börjar löpa från det datum som sökande senast inlämnat nya handlingar på eget bevåg, vilket tar bort risken att den sökande försöker förhåla processen, vilket är en annan farhåga som lyfts fram.

Avslutningsvis, herr talman, anser regeringen att systemet med avgiftsreduktion bör utvärderas efter tre år för att se om reformen har fått den effekt som var avsikten. Vi socialdemokrater delar uppfattningen att man kan göra detta.

Genom denna proposition har tillkännagivandena i de ärenden som riksdagen tidigare beslutat om slutbehandlats.

Herr talman! Jag vill återigen yrka bifall till civilutskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 9 Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Prot. 2017/18:127
7 juni

Utrikesutskottets betänkande 2017/18:UU20
Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (skr. 2017/18:114)
föredrogs.

Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Anf. 20 YASMINE POSIO NILSSON (V):

Herr talman! Nu är det meningen att vi ska debattera utrikesutskottets betänkande om regeringens skrivelse *Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden*.

I utskottets betänkande lyfts en av Vänsterpartiets motioner upp, och jag kommer att ta tillfället i akt att förklara varför vi har skrivit motionen och även yrka bifall till vår reservation.

Den 28 februari i år antogs en ny lag om skärpt exportkontroll av krigsmateriel. Den innehåller inte ett absolut stopp mot försäljning till diktaturer eller länder som allvarligt kränker mänskliga rättigheter.

Det är fortfarande upp till ISP att avgöra vilket intresse som väger tyngst: mer pengar till svenska vapenföretag eller inga vapen till diktaturer eller länder som allvarligt kränker mänskliga rättigheter. Därför behöver riksdagen ge tydliga besked om vad som gäller. Denna signal kan vi bland annat ge genom att införa vapenembargon mot länder som vi anser inte ska kunna kränka mänskliga rättigheter eller begränsa demokratin med hjälp av svensk krigsmateriel. Detta gäller inte minst Saudiarabien och Bahrain.

Saudiarabien är tveklöst en av vår tids värsta diktaturer. Varje försök att kräva reformer och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna har skningslöst slagits ned. Bara de senaste veckorna har flera kvinnorrättsaktivister fängslats, däribland Madiha al-Jaroush, som krävt fler rättigheter för kvinnor i landet.

Landets styrande kungafamilj var under den arabiska våren en av de starkaste krafterna mot demokratisering. De har genomfört och deltagit i ett flertal militära interventioner i grannländerna, både för att slå ner protester och folkliga uppror och för att öka sitt geopolitiska inflytande.

År 2015 inledde en koalition under ledning av Saudiarabien flyganfall mot Jemen till stöd för president Abd Rabbu Mansur Hadi. Kriget i Jemen gör enligt FN landet till världens största humanitära katastrof. Den saudiskledda koalitionen har anklagats för omfattande brott mot folkrätten.

Herr talman! Den svenska regeringen har lyft upp situationen i Jemen framför allt utifrån ett humanitärt perspektiv. Kritiken mot den saudiskledda koalitionen har däremot varit försiktig. När Stefan Löfven besökte Saudiarabien i oktober 2016 fanns Marcus Wallenberg, som bland annat är ordförande för Saab, med på resan. Ingenstans i Regeringskansliets kommunikation kring resan nämndes Saudiarabiens krigföring i Jemen.

Tidningen ETC har intervjuat Waleed Alhariri, chef för tankesmedjan Sana'a Center for Strategic Studies i USA, som säger: Varje land som säljer vapen till denna konflikt gör så med vetskap om att det bidrar till, och profiterar på, dessa illdåd i Jemen. Att sälja vapen till krigsförbrytare de-

finierar en nations moral, menar Alhariri. Han fortsätter: Det svenska folket, liksom folk i andra länder runt om i världen, måste fråga sig själva vad de vill att deras land ska stå för och bli ihågkommet för.

Majoriteten av Saudiarabiens vapen kommer från EU:s medlemsländer. Mellan 2009 och 2014 kom 59 procent av de vapen Saudiarabien som importerade från just EU, enligt fredsforskningsinstitutet Sipri. Sverige är inget undantag. Under en rad år var Saudiarabien en av de främsta köparna av svensk krigsmateriel. Mellan 2004 och 2014 köpte Saudiarabien krigsmateriel från Sverige för över 5,2 miljarder kronor.

Den 25 februari 2016 antog EU-parlamentet en resolution med krav på ett vapenembargo mot Saudiarabien med explicit hänvisning till landets krigföring i Jemen. EU-parlamentet menar att exporten av vapen till Saudiarabien strider mot EU:s egna regler. Beslutet är en tydlig signal till medlemsstaterna att sluta exportera vapen till Saudiarabien. Vänsterpartiet stöder kravet i resolutionen och menar att regeringen bör agera i enlighet med EU-parlamentets rekommendationer.

Herr talman! I februari 2011 utbröt folkliga protester i Bahrain med krav på större frihet, social rättvisa och politiska och konstitutionella reformer. Den bahraiska regeringen svarade hårt och skoningslöst med våld och övergrepp. Trots detta fortsatte protesterna med krav på en ny konstitution, en demokratiskt vald regering, en mer rättvis fördelning av landets tillgångar och frigivning av alla politiska fångar.

Mycket tyder på att protesterna och de krav som restes hade ett brett folkligt stöd från såväl folkrörelser som fackliga organisationer, från både sunni- och shiamuslimar och från män och kvinnor i Bahrain. Bahraiska grannland Saudiarabien sände då in stridsvagnar, och Bahraiska kung införde undantagstillstånd och gav de väpnade styrkorna tillstånd att vidta de åtgärder som krävdes för att stoppa upproret. Följden blev många dödade och skadade.

Kränkningarna av mänskliga rättigheter och den hårda repressionen mot oliktankande har fortsatt. Under senare år har regeringen stramat åt yttrande-, demonstrations- och föreningsfriheten ytterligare.

Flera människorättsförsvarare har gripits och åtalats. Andra oppositionella har förbjudits att resa utomlands. Fler än 80 personer miste sitt bahraiska medborgarskap under 2016, fyra har tvångsutvisats och den främsta oppositionsgruppen har upplösts.

Flera oppositionsledare är fängslade och anses enligt Amnesty International vara samvetsfångar. Diskrimineringen av kvinnor är omfattande, både genom lagstiftning och i samhällslivet. Migrantarbetare och hbtq-personer möter också omfattande diskriminering.

Medan utvecklingen i länder som Syrien och Libyen fått stor uppmärksamhet i Sverige och övriga EU har regimens grova och omfattande övergrepp i Bahrain mötts med tystnad. Sverige bör i EU såväl som i FN verka för ett vapenembargo mot Bahrain.

Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation i betänkande UU20.

Anf. 21 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Detta är 34:e gången som riksdagen behandlar en skrivelse från regeringen där den redogör för sin politik på exportkontrollområdet.

Den första skrivelsen om strategisk exportkontroll överlämnades år 1985. Sverige var då bland de första i Europa med att redovisa det gångna årets verksamheter på området.

Herr talman! Skrivelsen har sedan dess utvecklats från en kortfattad sammanställning av svensk krigsmaterielexport till en omfattande redogörelse för svensk exportkontrollpolitik i sin helhet. Fler statistiska uppgifter kan i dag lämnas tack vare bättre informationsbehandlingssystem och en öppnare politik.

Parallellt med den svenska redovisningen har medlemsstaterna i EU sedan år 2000 gradvis utvecklat en gemensam och detaljerad redovisning. Regeringen eftersträvar kontinuerligt ökad öppenhet på exportkontrollområdet.

Herr talman! Förutom att bidra till en parlamentarisk insyn i Sveriges exportkontrollpolitik syftar skrivelsen till att utgöra underlag till en bredare diskussion om frågor relaterade till exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Det kan vara på sin plats att nämna att regeringen i oktober 2017 överlämnade en proposition till riksdagen med förslag om en rad skärpningar i exportkontrollen av krigsmateriel. Den har behandlats av riksdagen, och vi beslutade att den nya lagen skulle gälla från den 15 april 2018.

I oktober beslutade regeringen också att uppdra åt Inspektionen för strategiska produkter, ISP, att utreda och lämna förslag till ett system för efterkontroller i utlandet av krigsmateriel i syfte att få ytterligare verktyg för att säkerställa att krigsmateriel som förs ut ur Sverige går till avsedda mottagare och således förhindra avledning.

Herr talman! Den svenska tillståndsprövningen av utförelse av krigsmateriel och annan utlandssamverkan bygger på en uppdelning av utrikespolitiska hinder i ovillkorliga hinder samt villkorliga. Ett ovillkorligt hinder innebär att en utförelse eller annan utlandssamverkan är utesluten. Ett beslut av FN:s säkerhetsråd, EU eller OSSE om ett vapenembargo är exempel på sådant hinder. Där det inte är så ska en helhetsbedömning göras, där hänsyn tas till omständigheter som är betydelsefulla för ärendet.

Med hjälp av den nya lagstiftningen och uppdraget till ISP, som jag tidigare redovisat, är vi socialdemokrater övertygade om att förutsättningarna för vår hantering av krigsmaterielexporten kraftigt förbättrats i den riktning som riksdagen gett uttryck för. Nu är det upp till framtida riksdagar att följa upp detta, och jag vill nu, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 10 Frågestund

Anf. 22 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson, miljöminister Karolina Skog, statsrådet Tomas Eneroth och statsrådet Anna Ekström.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Arbetskraftsinvandring

Anf. 23 JESSICA POLFJÄRD (M):

Herr talman! Regeringen föreslår att ge en hel grupp av människor uppehållstillstånd trots att de saknar skäl för att få stanna i Sverige. Samtidigt föreslår regeringen att det ska bli svårare för människor som vill jobba, arbeta, bidra och betala skatt i Sverige.

För att klara välfärdens kärnuppgifter och för att vi ska ha ett tryggt och modernt samhälle som hänger ihop i framtiden krävs en halv miljon nya medarbetare bara i välfärden till 2026. Vi moderater sätter jobben och kompetensförsörjningen före undantagen.

Det är orimligt att det kommer tiotusentals människor till Sverige varje år för att göra jobb som arbetslösa i Sverige kan göra, har statsministern sagt. En del skulle kalla detta för inkonsekvens. Jag skulle kalla det för en misslyckad jobbpolitik. Min fråga till arbetsmarknadsministern blir: Varför är det annars så att dessa jobb inte är tillsatta på den svenska arbetsmarknaden?

Anf. 24 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Arbetskraftsinvandring har en viktig roll att spela på svensk arbetsmarknad. Det är precis som Jessica Polfjärd säger. Vi har många yrken där det inte går att finna rätt kompetens i Sverige och där det är alldeles nödvändigt att det är enkelt att ta hit människor från andra länder för att utföra jobben.

Det ska dock inte vara så att man missbrukar reglerna eller utnyttjar människor. Nu har vi haft OECD:s mest liberala lagstiftning under ganska många år, och vi har kunnat dra slutsatser av detta. Det är just i de yrken där det redan finns gott om personer i Sverige som kan ta jobben som människor luras och utnyttjas, ibland under fruktansvärda förhållanden. Detta vill vi sätta stopp för. Det ger också en möjlighet att göra lite generösare bedömningar för de många yrken där det råder brist och där vi behöver arbetskraftsinvandring.

Anf. 25 JESSICA POLFJÄRD (M):

Herr talman! Det finns fortfarande branscher som ropar efter kompetens och ser att den svenska marknaden inte räcker till utan att man får vända sig utomlands för att få tag på rätt människor som vill arbeta. Jag

tror i princip att alla branscher vittnar om samma sak. Då tycker jag att det här svaret inte räcker. Det handlar om att göra det krångligare och mer administrativt, men här finns ju en av kritikpunkterna gällande nuvarande lagstiftning. Min fråga till arbetsmarknadsministern blir: Vilket är då regeringens svar vad gäller att lösa kompetensförsörjningen?

Prot. 2017/18:127

7 juni

Frågestund

Anf. 26 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det viktigaste svaret för att lösa kompetensförsörjningen heter utbildning.

När det gäller arbetskraftsinvandring är det så att vi har dubblerat antalet tillstånd till it-programmerare och ingenjörer. Det ska fortsatt vara enkelt, förhoppningsvis enklare än i dag, med arbetskraftsinvandring inom de yrken där det råder brist. Men vi ska sätta stopp för det ibland fruktansvärda utnyttjande som sker när människor luras hit under falska förespeglingar, blir fråntagna passen och ibland får jobba under slavliknande villkor och bo i källare.

Tillträde till arbetsmarknaden för personer vars asylansökan omprövats

Anf. 27 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Min fråga riktar sig också till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson.

För att anknyta till Jessica Polfjärds inledning: Om några timmar röstar vi om förslaget att 9 000 vuxna personer som har missbrukat asylsystemet för att söka sig hit utan skyddsskäl ändå ska beredas plats att stanna i Sverige. Troligtvis röstas det igenom, men det finns en chans att återförvisa ärendet.

Det finns oerhört många saker som är fel med detta förslag. Det tror jag att alla här inne är medvetna om. Aldrig någonsin tidigare har ett ärende fått så skarp kritik från Lagrådet som just detta.

Men nu är det arbetsmarknads- och etableringsministern som är här. Jag tänkte ställa en fråga med Centerpartiets ingång. De har beskrivit det här som en form av arbetskraftsinvandring. Hur bedömer Ylva Johansson att de här 9 000 utnyttjarna av vår asylrätt ska passa in på den svenska arbetsmarknaden?

Anf. 28 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först få reagera på Paula Bielers ordbruk. Människor som kommit hit som minderåriga barn för att söka asyl har sedan drabbats av långa handläggningstider. De kan inte gärna rå för att det har tagit så lång tid för dem att bli behandlade att de kanske har hunnit fylla 18 år och då bedöms enligt ett annat regelverk. Detta är inte att missbruka asylsystemet.

Det handlar om människor som har hamnat i detta läge utan egen förskyllan. De har på grund av Dublinreglerna inte heller haft möjlighet att söka asyl i ett annat land. De har varit fångade i det svenska systemet med de långa handläggningstiderna.

Det här är ingen lätt fråga. Det krävs att man ibland kan se nyanser. Allt är inte svart eller vitt. Det är rimligt att de får en ny chans.

Jag bedömer att vi har goda möjligheter att via utbildning – yrkesutbildning – få in de här personerna på arbetsmarknaden.

Anf. 29 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Man kan reagera på språkbruk. Jag reagerar på innehåll. Det är ett faktum att de här personerna saknar skyddsbehov. Då är det enligt mig ett faktum att de har missbrukat asylsystemet när de valt att söka asyl i Sverige. Gällande Dublinreglerna kan jag säga att det är svårt att ta sig till Sverige som första land.

Jag tycker inte att jag får tillräckligt svar på frågan. Det här handlar om vuxna personer utan skyddsbehov som kommer från områden där man ofta kanske också saknar någon som helst koppling till vår arbetsmarknad och saknar utbildning som behövs här. Hur ska de komma in på den svenska arbetsmarknaden, när vi redan i dag har oerhörda svårigheter med den här gruppen?

Anf. 30 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Om man söker asyl, är minderårig och är barn har man det som grund för bedömningen av asylskäl. Om man bedöms som vuxen har man andra kriterier för bedömningen av asylskäl. Att ha passerat 18-årsgränsen på grund av långa handläggningstider är inte att missbruka asylsystemet.

Jag kan glädja Paula Bieler med att det går allt bättre med etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden. Det går i dag dubbelt så fort för människor att få arbete som för några år sedan – inom två år. Det går väldigt starkt i rätt riktning. Jag har goda förhoppningar om att de här unga människorna också kommer att komma in på arbetsmarknaden.

Skydd av skog och nya ersättningsformer

Anf. 31 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Vi kan konstatera att klimathotet är på allvar. Men från Liberalernas och min sida är vi väldigt tydliga med att bevarande av biologisk mångfald och naturvård måste prioriteras minst lika högt. I det sammanhanget är skydd av värdefull natur ett viktigt redskap.

När det gäller skogen står vi från Liberalernas sida fullt ut bakom jämställandet av produktions- och miljömålen. Äganderätt och frihet under ansvar är också viktiga och helt centrala begrepp.

Ibland måste man skydda skog. Det finns skog som i allra högsta grad är värd att bevara. Men då fastnar tyvärr diskussionen ofta i anslagsnivåer. Så har det varit många gånger här i kammaren. Det har varit väldigt lite diskussion om hur man kan utveckla nya avtal och ersättningsformer. Det har dock gjorts ett tillkännagivande här i riksdagen om detta.

Min fråga till miljöministern är om ministern är öppen för att utveckla ett mer dynamiskt skogsskydd som kan förändras både över tid och geografiskt. Man skulle kanske närmast kunna jämföra det med någon typ av arrendeförhållande eller arrendeavtal.

Anf. 32 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Lars Tysklind för det sätt han betonar balansen mellan produktionsmål och bevarandemål och balansen mellan att äganderätten är viktig och att det är viktigt att vi har ett aktivt skydd av naturen i Sverige. Det är riksdagens beslut att de två ska samverka, och regeringen genomför precis det.

Vi har olika typer av skydd i Sverige. Det är områdesskydd som är väldigt tydligt knutet till ersättning, och sedan har vi artskydd som inte är automatiskt knutet till ersättning. Vi har från regeringens sida aviserat en översyn av artskyddsbestämmelserna inklusive en öppning mot precis det som Lars Tysklind tar upp om eventuell möjlighet till ersättning.

Anf. 33 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag hoppas att vi är överens om att det är väldigt centralt att det utgår full ersättning om man får inskränkningar i sin föfoganderätt. Liberalerna har tydligt lyft fram frågan om statligt ägd skog och att man skulle kunna fortsätta att utveckla metoden att ha den som utbytesskog. Vi ser det som en framgångsrik metod.

Hur ser miljöministern på att man skulle kunna använda den statliga skogen också på annat sätt? Det kan handla om forskning om avverkningsmetoder och brukningsmetoder där man i det sammanhanget är beredd att använda statlig skog.

Anf. 34 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Som miljöminister är det självklart för mig att den markägare som utvecklar och bevarar naturvärden på sin mark ska kunna förena det med en god ekonomi i sin näringsverksamhet. Vi behöver skydds- och ersättningsformer som gynnar just det.

Vi ska också använda den statligt ägda skogen. Det är anledningen till att vi har gett flera av de aktörer som sköter statens mark uppgiften att utveckla nya brukningsmetoder, kontinuitetsjordbruk etcetera.

Arbetsmarknads- och etableringsministerns syn på Arbetsförmedlingen

Anf. 35 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Vi har de senaste åren fått väldigt många nya in på svensk arbetsmarknad. Vi har tack och lov haft en helt fantastisk högkonjunktur. Det är ett gyllene läge när de två inträffar samtidigt, om matchningen och Arbetsförmedlingen hade fungerat vill säga.

I dag anser varannan person att Arbetsförmedlingen är ineffektiv, långsam och stelbent. Det är bara en fjärdedel av de arbetssökande som uppger att de har haft stor nytta av Arbetsförmedlingen.

Riksrevisionen kritiserar att matchningen försämrats de senaste åren. IAF har även framfört kritik om hur myndighetsutövningen utförs. Det är allvarlig kritik som vi ser mot Arbetsförmedlingen.

Under de senaste åren har vi haft ett pågående förnyelsearbete inom Arbetsförmedlingen. Från Centerpartiets sida har vi varit kritiska och sagt att vi behöver ha en annan ordning, även om det såklart under en övergångsperiod kan behövas det.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Är hon nöjd med Arbetsförmedlingens arbete och resultat?

Anf. 36 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag kan glädja Annika Qarlsson med att det går allt bättre för Arbetsförmedlingen. Den grupp som anser att den har haft hjälp av Arbetsförmedlingen att hitta arbete och utbildning är nu över 40 procent. Resultaten i de allra flesta avseenden går väldigt tydligt i rätt riktning. Ungdomsarbetslösheten är låg. 90-dagarsgarantin är uppfyllt.

Den kanske största utmaningen för Arbetsförmedlingen är att få nyanlända i arbete snabbare än vad som har varit tidigare. När jag tillträdde var det 27 procent som lämnade etableringsuppdraget för arbete eller studier. Under förra året var det 34 procent som gjorde det. De första tre månaderna i år var det 41 procent, och aprilsiffran är 44 procent. Det går i rätt riktning.

Svaret på frågan är: Nej, jag är inte nöjd. Det ska mycket mer till innan jag är nöjd. Men jag är väldigt glad att utvecklingen går åt rätt håll med Arbetsförmedlingen. Det är viktigt för en väl fungerande arbetsmarknad.

Anf. 37 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Det finns siffror som pekar i rätt riktning, från oerhört låga nivåer ska tilläggas. Det är väl bra att det går åt rätt håll. Det tycker även jag.

Det man kan konstatera är att det fallerar på så många olika områden. Det är nu vi har det här fönstret och man har chansen att använda sig av den fantastiska högkonjunktur vi befinner oss i.

Upphandlingar missas. Jag var och besökte Keolis häromdagen. De skriker efter bussförare, men upphandlingen har fallerat. Det fungerar inte över huvud taget. Det innebär helt enkelt att bussar blir utan förare.

Anf. 38 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig upprepa igen: Jag är inte nöjd. Det finns mycket mer att göra. Men långtidsarbetslösheten faller tydligt, långtidsarbetslösheten bland ungdomar har halverats under vår mandatperiod, etableringen på arbetsmarknaden går mycket snabbare, resultaten efter arbetsmarknadsutbildning går i rätt riktning och upphandlingarna har man fått alltmer ordning på.

Jag vill ändå problematisera lite grann. Det är viktigt att arbetsmarknadsutbildningen fungerar och kan tillgodose kompetensbehoven. Men det kan inte bara vara arbetsmarknadsutbildning som klarar kompetensbehoven. Även reguljär utbildning har en viktig roll i detta.

Regeringens miljöpolitik och kostnaderna för bilägare

Anf. 39 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Regeringen har höjt bensinskatten, dieselskatten och fordonsskatten. Den har försämrat reseavdraget, och den har infört miljözoner som riskerar att stänga dieselbilar ute från våra städer. Det är dålig politik för alla dem som inte åker tunnelbana eller elcykel till och från jobbet.

Min fråga till infrastrukturminister Tomas Eneroth är: Har regeringen räknat på hur mycket kostnaderna har ökat för vanligt folk som är beroende av bilen? I sådana fall, hur mycket har kostnaderna ökat? Eller är det på det sättet att man helt enkelt inte bryr sig?

Prot. 2017/18:127

7 juni

Frågestund

Anf. 40 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag noterar att Edward Riedl denna gång precis som tidigare försöker sprida bilder av att dieslbilar kommer att förbjudas. Så är icke fallet. Det faktum att vi initierar miljözoner innebär att vi får ett regelverk gör att man i städer och kommuner i Sverige har möjlighet att införa zoner med ett nationellt regelverk där man talar om vilka bilar som ska ha möjlighet att kunna vara där.

Hittills är det en kommun som aviserat det intresset. Det är Stockholm. Man har sagt att man till exempel vid Hornsgatan i Stockholm vill begränsa möjligheten att kunna ha dieslbilar, på förekommen anledning. Dieselskandalen kunde väldigt tydligt visa att de utsläpp som nu finns på Hornsgatan är allvarliga hälsofarliga utsläpp för människor som bor längs Hornsgatan.

Jag tycker att det är rimligt att vi som nationella politiker tar ansvaret och skapar regelverk som gör att man kommunalt kan skydda medborgarna från hälsofarliga ämnen. Det innebär inte att dieslbilar kommer att försvinna. De kommer att vara viktiga och finnas i stor utsträckning i Sverige, men i städer måste man kunna begränsa dem på vissa ytor.

Anf. 41 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Den som lyssnar på debatten noterar att ministern inte svarar på min fråga. Man har höjt bensinskatten, dieselskatten och fordonskatten. Man har försämrat reseavdragen, och man har infört miljözoner.

Regeringen har inte räknat på hur det slår för vanligt folk utanför städerna som är beroende av bilen. Inte med en enda stavelse, inte med ett enda ord, bemöter ministern det faktum hur människor drabbas runt om i hela landet av er politik.

Det ministern talar om är miljözonerna och ingenting annat. Jag tror att svaret inte finns, men ministern kan svara på detta.

Anf. 42 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag valde att reagera på det förstnämnda, eftersom Edward Riedl har spridit myter om just miljözonerna på ett felaktigt sätt.

Dieselskatten, bensinskatten och fordonskatten har höjts. Det gjordes även under den tiden alliansregeringen styrde landet. Vi har en ordning där vi har tagit ut skatter i den utsträckning som behövs både för att klara viktiga klimatmål och för att främja en omställning av fordonsparken.

Allvarligt talat är det vad som nu håller på att ske. Till skillnad från den tid när den förra regeringen styrde ser vi nu en kraftig omställning vad gäller både elektrifiering av fordonsflottan och mer biobränslen. Vi kommer att klara miljömålet.

Anf. 43 ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Ylva Johansson.

Förra veckan meddelade ministern att hon vill göra samhällsorienteringen för nyanlända obligatorisk. Det är ett besked som jag välkomnar, även om jag beklagar att det inte redan är genomfört.

Samhällsorienteringen är ett viktigt redskap för att nyanlända till vårt land ska få kunskap om och anamma den värdegrund och det rättssystem som vårt land vilar på. Deltagandegraden varierar dock och kvaliteten i samhällsorienteringen likaså. I dag saknas också slutprov i kursen.

Jag tror att ett slutprov skulle strama upp utbildningen och göra den mer likvärdig mellan olika utbildningsanordnare. Ett slutprov skulle också bli ett kvitto på att den som deltagit i utbildningen har förstått och tillgodgjort sig innehållet.

Jag vill därför fråga ministern om hon anser att ett slutprov i samhällsorienteringen behövs för att ett obligatorium skulle få full effekt.

Anf. 44 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Ja, det är viktigt att människor som är nya i Sverige får en ärlig chans att lära sig och ta del av de värderingar och normer som ligger till grund för hur vi organiserar samhället. Självklart måste man också få denna kunskap för att alltid kunna följa de lagar och regler som gäller i Sverige.

Vi behöver ett obligatorium för denna samhällsorientering. Jag har nyligen tagit emot en rapport från Länsstyrelsen i Jönköping, som har i uppgift att se över detta. De föreslår en utökning av samhällsorienteringen. De föreslår också en kvalitetssäkring av dem som ska undervisa i samhällsorienteringen, och de föreslår ett förändrat utbildningsmaterial i samhällsorienteringen.

Jag tycker att alla dessa delar är viktiga. Jag tror att det handlar om att säkerställa kvaliteten och om närvaron i samhällsorienteringen. Det är det viktigaste steget att ta.

Anf. 45 ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jodå, jag tycker att det är ett väldigt bra förslag att kvaliteten ska säkras och att antalet timmar ska ökas.

Men om man inte får ett kvitto på att man har genomgått utbildningen och om man inte kan visa att man har förstått och anammat det som utbildningen innehåller får obligatoriet inte full effekt.

I alla andra utbildningar – när man läser svenska för invandrare och när man går på högskolan och gymnasiet – får man ett kvitto på att man har genomgått utbildningen. Och inte bara det, utan man kan dessutom visa att man har förstått innehållet. Jag tror att detta skulle vara en väldigt bra idé.

Anf. 46 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att vi fortsätter att utveckla samhällsorienteringen, och jag är inte totalt avvisande till någon typ av kontroll av vad man har lärt sig.

Men enligt de undersökningar och utvärderingar som är gjorda och enligt den rapport som vi har fått från Länsstyrelsen i Jönköping är det andra delar som man har valt att prioritera för att säkerställa att nyanlända verkligen får en ordentlig chans att ta till sig och lära sig de lagar och regler vi har. Det handlar också om att förstå de normer och värderingar som ligger till grund för hur vi organiserar samhället.

Handlingsplan för en tryggare arbetsmarknad

Anf. 47 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Min fråga går till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson.

I förra veckan presenterade Socialdemokraterna en handlingsplan för en tryggare arbetsmarknad. Det är en uppföljning av det tiopunktsprogram som nu har blivit verklighet på så gott som alla punkter.

Jag uppfattar handlingsplanen som ett starkt uttalande och stöd för seriösa arbetsgivare. Den ger också möjlighet att ta ett stort steg framåt för att kvinnor ska få bättre villkor på arbetsmarknaden. Den som läser hela handlingsplanen märker tydligt att skillnaden i villkor mellan män och kvinnor är stor. Efter metoo kan vi se att särbehandling, kränkningar och sexuella trakasserier hänger ihop med kvinnors dåliga villkor.

Min fråga till statsrådet är: Vilka punkter i handlingsplanen avser statsrådet att prioritera?

Anf. 48 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det finns ingen prioriteringsordning i den handlingsplan som mitt parti har presenterat.

Låt mig ändå få lyfta några av de frågor som Serkan Köse tar upp. Det handlar om kvinnors arbetsvillkor. Det går väldigt bra på svensk arbetsmarknad, men det går inte bra för alla på svensk arbetsmarknad. Jag vill peka på att det huvudsakligen är kvinnor som har otrygga anställningar. Därför behöver allmän visstid tas bort så att det alltid ska krävas ett skäl för visstidsanställning. Vi behöver självklart många visstidsanställningar på svensk arbetsmarknad, men vi behöver inte den otrygghet som det innebär att det inte behövs något skäl till att visstidsanställa.

Det andra gäller hyvlingen. Det gäller framför allt kvinnodominerade branscher, där man plötsligt från en dag till en annan kan få veta att den anställning man har inte längre är på heltid, utan kanske på halvtid och utan uppsägningstid eller turordningsregler. Här behöver vi ett nytt regelverk.

Det tredje jag vill peka på är sexuella trakasserier, där arbetsgivaren i dag har utredningsansvar om det gäller en kollega. Vi vill att det också ska gälla om det är en kund eller en brukare som utsätter en person.

Prot. 2017/18:127

7 juni

Frågestund

Anf. 49 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack för svaret, Ylva Johansson! I handlingsplanen tar man upp frågor som går att lagstifta om men också frågor som är viktiga för arbetsmarknadens parter att förhandla fram lösningar på.

Hur ser statsrådet på förhållandet mellan lagstiftning och avtal när det gäller utveckling på arbetsmarknaden?

Anf. 50 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA

JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är en intressant fråga. Man kan säga att historiskt har framgångarna när det har gällt förbättrade villkor på arbetsmarknaden i Sverige ofta skett genom att parterna först har gjort upp inom några branscher, kanske inom många kollektivavtalsområden, och senare har lagstiftningen följt efter. Därpå har parterna tagit nya steg avtalsvägen, och lagstiftningen har följt efter.

Jag tror att detta många gånger är en god väg att gå. Jag fick till exempel nyligen ta emot ett förslag från parterna om ny lagstiftning om spelreglerna på arbetsmarknaden som jag välkomnar.

Åtgärder för främjande av cykling

Anf. 51 RASMUS LING (MP):

Herr talman! För att vi ska klara klimatmålen måste utsläppen minska inom alla sektorer, inte minst transportsektorn.

Ett effektivt sätt att göra det på är att ersätta bilresor med cykelresor. Utöver det som gäller klimatet får det andra positiva effekter, inte minst på närmiljön med partiklar och liknande.

Regeringen har infört flera saker för att underlätta cykling, till exempel billigare elcyklar. Det har gjort att det har blivit en enorm utveckling på området. Regeringen har nu också tillsatt en utredning om markåtkomst för att bygga cykelvägar.

Jag vill fråga infrastrukturministern om han anser att detta är tillräckliga åtgärder för att öka cyklingen i hela landet.

Anf. 52 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Rasmus Ling, för frågan! Nej, det är inte tillräckligt, men det är bra.

Vi har under mandatperioden fått ordentlig fart på cykelpolitiken med både en cykelstrategi och ett nationellt centrum för cykling. Vi har dessutom gjort flera viktiga insatser, och elcykelpremien är ett sådant exempel.

I den nationella plan som vi nyligen redovisade finns också stora satsningar på bättre infrastruktur för cykling. Inte minst inom ramen för stadsmiljöavtalen kan vi säkerställa att det blir ännu fler insatser, inte minst i våra storstäder, som möjliggör att man i stället för bil kan använda sig av cykel. Det kommer att innebära att vi tar flera steg framåt för att använda ytorna effektivare, öka folkhälsan och minska de utsläpp som annars finns från fordonsflottan.

Det finns fortfarande många fler saker att göra, men genom den nationella planen är detta den största cykelsatsning vi har varit med om i modern tid.

Anf. 53 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Tack så mycket för svaret från statsrådet!

Jag är glad att höra att uttrycket stolt men inte nöjd kan användas även i detta sammanhang. Det finns onekligen många ytterligare saker, varav ministern nämnde några. Det finns också regelförenklingar och liknande som har diskuterats.

Jag har en följdfråga: Vilken potential ser ministern att cyklingen har långsiktigt?

Anf. 54 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Vi har fört en diskussion om vilka mål vi ska sätta för att kraftigt öka cyklingen. Det är svårt, för här är utmaningarna lite speciella. I storstäderna och i urbana miljöer tror jag att det finns goda förutsättningar att ordentligt öka cyklingen med de insatser som sker, inte minst inom ramen för stadsmiljöavtalen.

Å andra sidan är jag infrastrukturminister för hela landet. Jag vill att vi ska öka cyklingen i hela landet, för den har faktiskt minskat under en längre tid i Sverige. Därför måste vi hitta andra sätt att öka incitamenten för cyklingen både i utpräglad landsbygd och i städerna. Låt oss hoppas på en fördubbling!

A-kassan och fackförbunden

Anf. 55 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman och arbetsmarknadsministern! För ett par veckor sedan kom Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen med en rapport om kopplingen mellan a-kassan och fackförbunden.

A-kassan ska enbart administrera arbetslöshetsförsäkringen, och inget annat. All annan verksamhet innebär att man agerar utan lagstöd. Detta har inte hindrat LO-förbunden från att utnyttja a-kassan för medlemsvärning. Jakten på nya medlemmar är till synes överordnad att man håller sig inom ramarna.

Syftet med alla dessa överträdelser som rapporten lyfter fram verkar vara medlemsrekrytering och att gynna dem som är medlemmar i både a-kassan och fackförbundet, även om detta strider mot bestämmelser om likabehandling.

90 procent av a-kassan är redan skattefinansierad. Är det inte dags att göra a-kassan allmän? Ska svenska löntagare som i dag bara har a-kassa särbehandlas och missgynnas?

Anf. 56 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA

JOHANSSON (S):

Herr talman! Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har riktat kritik mot några arbetslöshetsförsäkringskassor. Det är kassorna själva som ska svara till inspektionen hur de tänker åtgärda de synpunkter som de har fått, och det förväntar jag mig också att de gör.

Detta är en hantering som inte passerar via regeringen utan som går direkt mellan inspektionen och dem som får kritik från inspektionen. Det är precis så systemet är satt att fungera.

När det gäller obligatorisk arbetslöshetsförsäkring finns en sådan i Sverige. Alla som har arbetat eller arbetar uppfyller ett arbetsvillkor, och de omfattas av en arbetslöshetsförsäkring. Man kan också individuellt välja att vara med i en arbetslöshetskassa och då få en inkomstrelaterad försäkring.

Jag tycker att detta är en god ordning. Det finns en basförsäkring som omfattar alla och som är skattefinansierad. Det finns en möjlighet för individen att välja ett högre försäkringsskydd, upp till förhoppningsvis 80 procent av inkomsten, genom att vara medlem och betala medlemsavgiften till en arbetslöshetsförsäkring. Jag tycker att det är en god ordning.

Anf. 57 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Även den del som inte ingår i den allmänna försäkringen är upp till 90 procent skattefinansierad.

LO:s avtalssekreterare Torbjörn Johansson har sagt att S har en skuld att reglera med tanke på tidigare vallöften om avdragsrätten och fackföreningsavgiften, samtidigt som LO stöder Socialdemokraternas valrörelse både ekonomiskt och med andra resurser.

Finns det andra lobbyister, föreningar eller organisationer där regeringen anser att det är lämpligt att man går in med ekonomiska medel och i gengäld beställer lagstiftning? Har LO i det här fallet en särställning?

Anf. 58 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Oj, oj, oj! Det här var känsligt.

Jag hör till det socialdemokratiska arbetarepartiet. Vi har alltid haft ett nära samarbete med det arbetande folket, fackföreningsrörelsen och framför allt Landsorganisationen. Jag är stolt över det samarbetet.

Vi tror att det är en bra ordning på arbetsmarknaden om människor väljer att vara med i ett fackförbund. Därför har vi återinfört avdragsrätten så att individen har samma rätt att dra av avgiften, precis som arbetsgivaren har rätt att dra av avgiften när man är med i en arbetsgivarorganisation – vilket också är bra att arbetsgivarna är. Jag är stolt över detta!

(Applåder)

Insatser för att öka transporten av gods på vatten

Anf. 59 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Regeringen presenterade i måndags den nationella planen för infrastruktur för de kommande tolv åren. 700 miljarder kommer att satsas på att rusta upp, bygga nytt och anpassa vår infrastruktur till målet om att utsläppen från transportsektorn ska minska med 70 procent till år 2030.

För att nå de högt uppsatta utsläppsmålen som sex av åtta partier i riksdagen är överens om måste vi frakta varor och gods på ett annat sätt. Att fortsätta som vi gör i dag håller inte. Vi måste minska andelen transporter på väg och frakta mer med andra trafikslag. Men på järnvägarna är det fullt i dag. De stora järnvägsstråken har nått sitt kapacitetstak, och den stora potentialen finns i dag i sjöfarten.

Min fråga till statsrådet Tomas Eneroth är följande. Vad har regeringen gjort i den nationella planen för att mer gods ska köras på vatten i stället för på väg?

Prot. 2017/18:127

7 juni

Frågestund

Anf. 60 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Pia Nilsson, för frågan! Det är klart att jag också är stolt över att vi kan lägga 700 miljarder i en nationell plan. Det är 100 miljarder mer än vad den förra regeringen gjorde. Vi möter därmed både stora behov i landet av infrastruktur och klimatutmaningen. Sjöfarten har en avgörande roll för att klara att transportera mer gods. Eftersom Sverige är ett litet exportberoende industriland måste vi kunna transportera mer gods med sjöfart.

Mer än 5,1 miljarder kommer vi att satsa på sjöfart. Det är en flerdubbling av insatserna för svensk sjöfart jämfört med tidigare nationella planer. Här finns alltifrån farledsfördjupning i Göteborgs hamn till ökad kapacitet i Luleå hamn. Här finns viktiga insatser för att stärka svensk sjöfart, inte minst i nära samverkan med hamnar och annan infrastruktur.

Det är som alla vet; det är fullt på spåren, det är tufft att transportera på vägarna och sjöfarten har varit underutnyttjad under lång tid. Nu kan vi se till att stärka svensk sjöfart.

Anf. 61 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Ytterligare 5,1 miljarder låter fantastiskt bra. Men jag vet att Tomas Eneroth hade en träff i januari med företrädare för landets alla hamnar. Det var en historisk träff. Det har aldrig någonsin inträffat tidigare.

Vad sas vid denna träff, Tomas Eneroth? Finns ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att verkligen få mer gods över till sjöfarten?

Anf. 62 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det var första gången vi bjöd in företrädare för landets hamnar. Hamnarna har en otroligt viktig roll om vi nu vill utveckla svensk sjöfart.

Sjöfarten ökar. Den svenska handelsflottan växer tack vare att inflaggningen ökar och den tonnageskatteförändring vi har infört. Hamnarna vill vara viktiga noder i arbetet. Med en ordentlig samordning med både digitalisering och infrastrukturinvesteringar kan vi utveckla svenska hamnar till att bli länken över till att stärka svensk sjöfart. Företrädarna var djupt engagerade i frågan.

Regeringens syn på lagen om automatspel

Anf. 63 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag har en allmänpolitisk fråga till Ylva Johansson.

Lagen om anordnande av visst automatspel är från 1982. Den ställde krav på särskilda tillstånd och avgifter för den som vill öppna ett internetkafé eller vill ställa ut flipperspel och arkadspel.

Många ideella föreningar hämmas av reglerna därför att intäkterna skulle understiga kostnaderna för tillstånden. Lagen härstammar i sin tur från utredningar på 1970- och 80-talen när de ansågs vara olämpliga ungdomsmiljöer. Anser regeringen fortfarande att de är olämpliga ungdomsmiljöer, och vad anser regeringen om lagen i fråga?

Anf. 64 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag är angelägen om att föreningslivet ska hitta intäkter också till exempel via den typ av spel som Rickard Nordin här beskriver. Bara för att det står ett flipperspel är det självklart inte så att det är en olämplig miljö för ungdomar att vara i. Så är det naturligtvis inte.

Frågan om synen på en eventuell ny lagstiftning sträcker sig tyvärr ut-
anför vad jag har kompetens att svara på. Jag får passa där.

Anf. 65 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Lyckligtvis sträcker sig lagstiftning inte utanför riksdagens kompetens. För tre år sedan gjorde riksdagen ett enigt tillkännagivande till regeringen om att lagen skulle tas bort, alternativt att automatspel helt skulle avgiftbefrias. Sedan dess har ingenting hänt. Det är tre år sedan beslutet fattades i Sveriges riksdag.

Till och med en ny spellag har kommit på plats, men de frågorna tas inte om hand. Varför, regeringen?

Anf. 66 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det kommer också att tillsättas en ny utredning efter att riksdagen fattar beslut om den nya spellagen. Det finns ett antal frågor kvar att utreda. Det är möjligt att denna fråga hör dit, men jag måste erkänna att jag inte är tillräckligt påläst för att svara på frågan.

Ett förbättrat järnvägsunderhåll

Anf. 67 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Eneroth.

En väl fungerande järnväg är viktig för att människor ska kunna ta sig till och från arbete eller studier. Den är också avgörande för att arbetsgivare ska kunna anställa nödvändig kompetens för tillväxt och konkurrenskraft.

Men svensk järnväg är svårt eftersatt. När regeringen tillträdde var tonläget högt, och ett högt tonläge förpliktar leverans av åtgärder. Järnvägens problem skulle åtgärdas dag ett lovade socialdemokrater i valrörelsen. Men snart fyra år senare är problemen stora, och frustrerade resenärer, inte minst i Mälardalen, börjar ge upp.

Förra veckan visade SVT en häpnadsväckande rapport, som vi alla tog del av, om hur illa det faktiskt är. I stort sett alla fel, signalfel, nedrivna kontaktledning med mera, håller samma höga nivå år ut och år in, men växelfelen ökar dramatiskt.

När kommer förändringen? Vad ska regeringen förutom att skjuta till mer pengar göra för att konkret få bättre järnväg nu?

Prot. 2017/18:127
7 juni

Frågestund

Anf. 68 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för frågan! Jag är också bekymrad över de utmaningar som finns inom järnvägen, inte minst för många pendlare som drabbas av signalfel och växelfel.

Det är klart att det ligger ett stort ansvar på tidigare regeringar som prioriterade skattesänkningar före investeringar i infrastruktur. Det råder inget tvivel om att vi under lång tid hade en finansminister som tyckte att alla investeringar i järnvägen var olönsamma.

Nu har vi en stor underhållsskuld att ta hand om. Vi ökar kraftigt anslagen. Vi ökar anslagen till järnvägsunderhåll med 47 procent. Faktum är att vi redan första budgetåret lade fram förslag på 1,25 miljarder för att öka anslagen till järnvägsunderhållet. Det förslaget röstade Lotta Finstorp och andra från Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna ned.

Sedan dess har vi varje år ökat stödet till underhållsinsatserna med mer än 1 miljard kronor. Vi styr nu upp underhållet, och vi märker sakta men säkert förbättringar. Men det är ett stort arbete att återhämta år av underinvesteringar. Därför är jag ändå förhoppningsfull om de 100 extra miljarder vi nu lägger till.

Anf. 69 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Det är dags att sluta skylla på Alliansen. Ta ansvar själva! Det är ni som är regeringen.

Alla interna utredningar hos Trafikverket pekar på att det kommer att bli större problem i järnvägen de närmaste åren. Anställda vittnar om att pengar som tillförs inte kommer ut till spåren. Det är ett jätteproblem. Varför har inte regeringen gjort mer för att hantera de organisatoriska problem som finns för svensk järnväg?

Anf. 70 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! När det gäller organisationen av underhållet säkerställer vi nu att Trafikverket får en större egen andel av basunderhållet. Under den tid man lät underhållsföretag hantera det uppstod nämligen styr- och ledningsproblem. Därför har det varit viktigt för den här regeringen att säkerställa att vi får ökad kontroll över vilka underhållsinsatser som görs.

Nu kommer en mycket stor del av basunderhållet att föras över till Trafikverket, så att man kan styra det i egen regi. Det kommer att bli effektivare.

Utvecklingen av den svenska sjöfarten

Anf. 71 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Jag har en viktig fråga till minister Tomas Eneroth. Det handlar om talmannens egen valkrets och slussarna i Göta älv.

Slussarna är snart uttjänta. Enligt bedömare var de uttjänta 2013. Och slussleden är använd i över hundra år. Nu har regeringen fattat investeringsbeslut om nya slussar. Om man inte hade gjort det hade det inneburit

120 000 fler långtradartransporter i Västsverige. Då hade vägnätet naturligtvis fått en helt annan belastning, och det hade försämrat trafiksäkerheten på många sätt.

Hur ser ministern på utvecklingen för sjötransporterna framöver?

Anf. 72 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för frågan, Jörgen Hellman!

Jag tror att det gläder väldigt många att Vänersjöfarten får ordentlig skjuts genom de investeringar på 5,1 miljarder som vi kommer att göra i sjöfarten generellt. Vi investerar inte minst i slussarna – med 3,2 miljarder kronor – i Göteborgs hamn och andra delar.

Det kommer att innebära ett lyft för sjöfarten. Det kommer att innebära att vi för över än mer godskapacitet på sjöfarten. Det avlastar vägnätet, och det innebär klimatsmarta transporter.

Jag har noterat i regionala medier att man är väldigt nöjd med de beslut som regeringen har fattat. Och det här är viktigt. Det ger lite framtidshopp och framtidstro för branscher som har varit hårt prövade. De ser nu att svensk sjöfart har en renässansperiod framför sig.

Här finns möjligheter, för klimatets skull men också för en effektivare transportsektors skull, att göra rätt investeringar.

Anf. 73 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Det är som ministern säger; det här har skapat framtidstro.

Nu är det också möjligt inom EU att ha en särskild inlandssjöfart, på Mälaren och i Göta älv, så att man kan ta in mindre containerfartyg.

Hur har ministern tänkt arbeta med samordning med andra transportslag för att få över mer gods till sjöfarten? Och hur ska vi kunna skapa en mer sammanhållen hamnstruktur, så att godset på sjöfart kan öka?

Anf. 74 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Regeringen kommer inom kort att presentera en godsstrategi. Det är den första som någonsin har tagits fram i Sverige. Där ska vi just beskriva hur sjöfarten ska kunna samordnas med landtransporter på ett bättre sätt så att vi optimerar godstransporterna i Sverige.

Ett gott exempel kan vi delvis se här i Stockholmsområdet när man forslar material till ombyggnaden av Slussen via sjöfart i stället för med lastbilar eller annat på vägarna. Det är så vi behöver tänka. Transportörerna kommer att behöva använda mer sjöfart framöver.

Höjda farledsavgifter och omställningen av sjöfarten

Anf. 75 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Som företrädare för Centerpartiet är jag mycket nöjd med det klimatmål som Sveriges riksdag har ställt sig bakom, att 70 procents reduktion av växthusgaser från transport ska uppnås till 2030. Dit är det bara tolv år.

Sjöfarten diskuterades nyss. Det är ett av de transportslag som ska ställas om. Ett exempel på ett transportföretag med sjöfartsnäring som ställer om är HH-Ferries som trafikerar sträckan Helsingborg–Helsingör. De har

satt in eldrift, och för att vara konsekventa erbjuder de dessutom elbils-laddning på sina färjor.

Samtidigt möter företaget en mycket kraftig taxehöjning från Sjöfartsverket. Statsrådet Eneroths myndighet höjer alltså priset för den som försöker anstränga sig för att göra rätt.

Vad gör statsrådet Eneroth åt saken? Omfattas inte samarbetsregeringen av 2030-målet att ställa om?

Anf. 76 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack för frågan, Anders Åkesson!

Jag vet att Anders Åkesson delar uppfattningen att vi i förlängningen inte kan ha ett sjöfartsverk som inte har finansiering för sin verksamhet. Så var det under lång tid. Man underlät att finansiera Sjöfartsverkets viktiga verksamhet. Därför har verket nu höjt farledsavgifterna i två omgångar, för att säkerställa att man har en långsiktig struktur för den viktiga sjöfartspolitik som vi bedriver.

Det är klart att jag är beredd att titta på hur avgifterna slår, för att se om det behövs göras justeringar framöver. Men det är ingen tvekan om att sjöfarten just nu stärks i hela landet. Den framtidstron tror jag att även Anders Åkesson är väl medveten om.

Sedan ska det vara klimatsmart. Därför levererar vi eko-bonus. Det är en modell som innebär att 50 miljoner kan användas av aktörer inom sjöfart just för att stimulera övergång till elektrifiering eller LNG.

På det sättet ställer vi om sjöfarten. Och jag är beredd att lyssna på många bra förslag inom området.

Anf. 77 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Vi har en politisk överenskommelse i riksdagen som regeringen säger sig följa, det vill säga att man ställer om till en mer klimatsmart transportsektor. Men det blir märkligt om statsrådets egna myndigheter samtidigt agerar med en signalpolitik som av aktörerna, de som ska ställa om i verkligheten, uppfattas som att de straffas när de ställer om och anstränger sig.

Visst är det märkligt, statsrådet?

Anf. 78 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Ja, det är märkligt om aktörerna upplever att de straffas. Ingen kan väl missa att det under den här mandatperioden sker en tydlig omställning inom transportsektorn. De senaste siffrorna visar att transportsektorns bidrag till utsläppen faktiskt minskar – tack vare bränslereduktionen och bibränslebytet, tack vare elektrifieringen, tack vare alla insatser vi gör.

Om vi dessutom kan föra över mer gods eller för den delen persontrafik på sjöfart kommer det att bidra till att öka omställningen.

Om det finns skäl att göra justeringar är jag beredd att lyssna på dem.

7 juni

Frågestund

Anf. 79 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Regeringens bokslut i infrastrukturpolitiken är inget att skryta med. Mandatperioden har präglats av en kavalkad av dråpslag mot transporter och resande. Det har slagit hårt mot hushållens ekonomi, flygbranschen och åkerinäringen.

Kraftigt höjd bensinskatt, höjd dieselskatt, höjd fordonsskatt, försämrade reseavdrag, flygskatt och planerat förbud av dieslbilar i vissa städer är bara några exempel på den transportfientliga politik som regeringen har arbetat med de senaste åren. Då har jag inte ens nämnt det bristande vägunderhållet, herr talman.

Samtidigt har regeringen infört en subvention av elcyklar som kommer att kosta svenska folket hundratals miljoner. Avdraget sägs vara framtaget av miljöskäl. Därför undrar jag om statsrådet Karolina Skog är nöjd med den geografiska spridningen av vilka som använder bidraget och om utfallet är som planerat gällande de socioekonomiska konsekvenserna av avdraget.

Anf. 80 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag måste börja med att upprepa infrastrukturministerns rättelse nyligen av beskrivningen av vad miljözonsbestämmelserna faktiskt är. De är inte ett förbud mot dieslbilar. De är en möjlighet för kommuner som har olagligt höga nivåer av hälsofarliga utsläpp, alltså en luftkvalitet som skadar barn och gamla, att reglera och hantera det. De får ett verktyg för det. Det är vad en miljözonsbestämmelse är.

Regeringen för en oerhört aktiv politik för att se till att vi har en omställning av transportsektorn, för att nå det mål som riksdagen har fastställt om att utsläppen ska minska med 70 procent. Samtidigt ska vi nå de mål som gäller för miljön, det vill säga luften.

En åtgärd är elfordonspremien som kan sökas av alla och envar, så att fler får råd att skaffa ett effektivt elfordon.

Anf. 81 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Jag upprepar min fråga: Är statsrådet nöjd med den geografiska spridningen av vilka som använder bidraget? Och är utfallet som man hade planerat gällande de socioekonomiska konsekvenserna av avdraget?

Anf. 82 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Vi har haft en elfordonspremie på plats i några månader. Och utfallet har inte blivit som vi trodde. Vi hade inte kunnat vänta oss denna explosion av efterfrågan på elcyklar och lätta elmopeder i Sverige.

Verket arbetar nu intensivt med att försöka handlägga alla de ansökningar som kommer in. Vi hade inte kunnat tro detta.

Det finns ännu ingen utvärdering, eftersom bidraget har funnits under mycket kort tid. Men självklart ska det utvärderas framöver.

Anf. 83 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till Anna Ekström.

Yrkesprogrammen på gymnasiet är väldigt viktiga för vår arbetsmarknad. I dag är det ungefär 100 000 jobb som inte tillsätts. Arbetsgivarna söker folk, men hittar inte de personer som har rätt kompetens.

Yrkesprogrammen är en nyckelfaktor för försörjning av arbetskraft inom industrin och även inom välfärden där behoven är stora. Tyvärr har intresset för yrkesprogrammen minskat med en tredjedel. Eleverna själva säger att orsaken är att den förra regeringen inte införde högskolebehörighet i yrkesprogrammen.

Därför är frågan: Hur ska vi nu gå vidare för att göra yrkesprogrammen mer attraktiva och därmed se till att ungdomarna får jobb? Framför allt behöver man fylla de luckor som finns på arbetsmarknaden. Vad kan vi göra på det här området för att förbättra läget?

Anf. 84 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Den här frågan är mycket viktig. Det är inte bara eleverna som säger att bristen på högskolebehörighet skrämmer bort elever från yrkesprogrammen. Det säger också samtliga fackföreningar, arbetsgivarorganisationer, rektorer och lärare på yrkesprogrammen. I själva verket ställer i princip alla upp på regeringens förslag som ligger på kammarens bord.

Förslaget går ut på att yrkesprogrammen ska bli mer attraktiva. Man ska bibehålla bredden och djupen i yrkesämnena, men yrkesprogrammen ska också ge högskolebehörighet med en möjlighet för eleverna att välja bort det, om de inte vill ha det.

Det här förslaget hade till för två månader sedan stöd i denna kammare. Från Moderata samlingspartiet stod man i talarstolen och sa att man skulle stödja detta och att det var ett misstag att avskaffa högskolebehörigheten.

Det finns ännu tid för riksdagen att göra om och göra rätt.

Anf. 85 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det är nog ganska unikt att alla inblandade parter står på samma sida här. Arbetsgivare, fackföreningar, eleverna själva och alla som är berörda vill att vi ska göra någonting åt situationen. Det är väl bara att hoppas att det blir en riksdagsmajoritet.

Sedan vill jag också nämna att regeringen har gjort mycket annat också för att göra yrkesprogrammen attraktiva. Regeringen gör verkligen allt i sin makt, men nu krävs det också ett riksdagsbeslut för att man ska kunna locka elever och därmed fylla behoven.

Anf. 86 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Hillevi Larsson har ju förstås alldeles rätt.

Regeringen har gjort mycket för att stärka yrkesprogrammets attraktivitet. Just den här pusselbiten saknas, att säkerställa att programmen är sådana att eleverna själva vill välja dem. Där verkar det som att riksdagen är på väg att avslå förslaget. För mig är det en ovanlig situation att arbetsgivarföreträdare ringer till mig, en socialdemokratisk minister, och ber mig om hjälp att övertala Moderaterna.

Kära moderater och andra! Min dörr står öppen om ni vill diskutera den här saken för Sveriges skull och för kompetensförsörjningens skull.
(Applåder)

Infrastruktursatsningar i Öresundsregionen

Anf. 87 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till infrastrukturminister Tomas Eneroth. Jag vill lyfta fram detta med att utveckling och framtidstro hänger ihop med satsningar på infrastruktur. Den satsning som regeringen nu har presenterat med 700 miljarder kronor för de kommande elva åren för att förbättra infrastrukturen är efterlängtat. Den välkomnas också av många berörda kommuner och näringsliv.

I min egen landsända finns det 33 kommuner som har ställt sig bakom ett gemensamt planeringsarbete för Skåne och vad som är viktigt att lyfta fram där. Det har också betydelse för det nationella perspektivet. Där finns till exempel en fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör med, och det pågår en utredning om detta. Det är tre kilometer från den ena hamnen till den andra.

Hur ser infrastrukturministern på den här typen av satsningar i Öresundsregionen ur ett nationellt perspektiv?

Anf. 88 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Per-Arne Håkansson!

Infrastruktursatsningar i Skåne är inte bara viktiga för Skåne, utan de är viktiga för hela landet. En stor del av godstransporterna går genom Skåne, och en stor del av tillväxten genereras i denna vackra landsända – om jag får säga så.

Det är klart att det är helt avgörande att det blir ordning och reda när vi nu investerar i sträckan mellan Lund och Hässleholm. Det har stor betydelse för kapaciteten i järnvägssystemet, liksom när vi gör andra investeringar. Till exempel är slutet av Väst kustbanan in i Helsingborg helt avgörande.

Förbindelsen Helsingborg–Helsingör har ju varit omdiskuterad länge. Vi har goda erfarenheter av Öresundsbroförbindelsen. Låt oss nu pröva möjligheterna att utreda och analysera vad en fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör skulle kunna innebära. Det finns ett intresse på dansk sida och även på svensk sida. Med pendeltrafik och även med annan trafik skulle det kunna vidga hela arbetsregionen och skapa just hopp och framtidstro.

Anf. 89 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! En viktig del i förberedelserna till den proposition som regeringen har lagt fram och som innehåller en viktig satsning är samverkan och samarbete mellan kommuner, regioner och berörda parter.

Hur ser infrastrukturministern på att vi ytterligare kan stärka det och se till att genomföra de planer som nu är på gång och eventuellt också framtida projekt?

Anf. 90 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tror att det är helt avgörande. Faktum är att Trafikverkets sätt att ta fram den nationella planen och även Sverigeförhandlingens arbetsätt var annorlunda den här gången. Man involverade kommuner och regioner på ett helt annat sätt än tidigare.

Vi talar inte bara om vilka vägar och järnvägar som ska byggas. Vi bygger ju samhället. Vi bygger Sverige. Då måste fler aktörer vara involverade i detta samhällsbygge. Ska vi klara det krävs det bättre samordning, men också en långsiktig strategi. Vi satsar nu 700 miljarder, och det känns tryggt och bra.

Skolans kunskapsmål

Anf. 91 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Min fråga går till gymnasieministern. Bredvid henne sitter infrastrukturministern som har lovat 700 miljarder i investeringar i infrastrukturen.

Det sitter ett antal elever på åhörarläktaren. Det är de som kommer att finansiera de 700 miljarderna när de kommer ut på arbetsmarknaden. Men för att de ska kunna göra det behövs det högskolebehörighet i gymnasieskolan. Det behövs inga glädjebetyg, utan eleverna behöver kunskap.

Vad kommer regeringen att göra för att man ska klara av att ge denna kunskap för att man ska klara av att finansiera de 700 miljarderna och för att eleverna ska kunna vara konkurrenskraftiga i framtiden?

Anf. 92 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Till eleverna på läktaren och alla andra kan jag säga att den svenska skolan, både grundskolan och gymnasieskolan, ska erbjuda mycket bra kunskap och mycket bra bildning. Man ska få med sig det som man behöver för att kunna försörja sig, för att kunna plugga vidare och inte minst för att kunna vara en aktiv samhällsmedborgare som kan skilja sant från falskt och veta vad som funkar och inte funkar.

Ett problem är att den svenska gymnasieskolan har haft så svårt att rekrytera ungdomar till yrkesprogrammen. I dag är det bara hälften så många ungdomar som går på yrkesprogrammen jämfört med 2006.

Vi socialdemokrater och regeringen vill stärka yrkesprogrammen. Den frågan kommer att ligga på riksdagens bord ganska snart. Vi har hittills haft stöd i riksdagen, men i dag verkar det som att allianspartierna med stöd av Sverigedemokraterna kommer att rösta nej till att stärka yrkesprogrammen, vilket jag tycker är väldigt synd för ungdomarna och arbetsgivarna och framför allt synd för Sverige. Det betyder att vi går miste om chanser att växa.

Anf. 93 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Jag ser att vi äventyrar alla våra framtida möjligheter att växa som land om ungdomarna inte får den kunskap som de behöver. Det är kloka ungdomar som väljer den utbildning som ger dem möjligheter till vidareutveckling i livet. Därför är det viktigt att hela gymnasieskolan ska erbjuda möjligheten att vidareutvecklas i livet.

Prot. 2017/18:127
7 juni

Frågestund

Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Svar på interpellationer

Anf. 94 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Dessutom förtjänar alla ungdomar rätt betyg. Den svenska grundskolan och den svenska gymnasieskolan ska se betygen som ett kvitto på hur mycket eleven har lärt sig. Det är det som ska visas och inte vilken skola man har gått på.

Vi har fått väldigt tråkiga rapporter de senaste dagarna som visar att det är ganska stora skillnader på betygssättningen beroende på vilken skola som man går i. Det vill vi också stoppa, framför allt genom att sätta stopp för vinstjakten i den svenska skolan och säkerställa att kunskap och bildning är målet, inte vinst.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 11 (forts. från § 9) Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (forts. UU20)

Anf. 95 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! Det här är ett ypperligt tillfälle att dominera kammaren, då jag finner att mina motdebattörer inte har hunnit hit.

Låt mig säga något kort om ärendet. Det handlar om en skrivelse från regeringen, och förslaget till beslut är att den ska läggas till handlingarna. I fyra år har debatterna om dessa skrivelser hållits i skuggan av den då kommande lagstiftningen och den utredning som gjordes under förra mandatperioden. Förra året kom så propositionen och röstades igenom här i kammaren. Vi har nu en ny lagstiftning. Årets rapport avser egentligen därför den förra lagstiftningen. Vi får vänta till nästa år för att lämna vårt första utlåtande om hur den nya lagstiftningen fungerar.

Jag vill göra ett påpekande. Tidigare i debatten nämndes att de beslut som har tagits enligt nuvarande lagstiftning om export till några länder skulle bero på att man ekonomiskt vill gynna industrin. Det invänder jag mot. Så som besluten är utformade handlar det om att man tar hänsyn till svenska säkerhetsintressen. Det är styrande för när man gör den svåra avvägningen mellan svenska säkerhetsintressen och den skada vapnen skulle kunna göra i fel händer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 12 Svar på interpellation 2017/18:515 om statliga utvecklingsinsatser i Sörmland

Anf. 96 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat civilministern hur de regionala utvecklingsmedlen fördelas, vilka hänsyn som tas till nuvarande utmaningar och hur utvärderingen av utbetalda medel sker. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen bedriver en modern och aktiv regional tillväxtpolitik för hela landet som ska bidra till att Sverige får konkurrenskraftiga, dynamiska och attraktiva regioner. Regeringens inriktning för den regionala tillväxtpolitiken är ett starkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar. Medlen som tilldelas länen ska fungera som en katalysator som leder till att strategiska utvecklingsinsatser kan komma till stånd. Grunden för fördelningen av medlen är att alla delar av landet kan och ska bidra till Sveriges hållbara tillväxt och utveckling. Olika delar av landet står dock inför olika stora utmaningar, och behoven av statliga medel skiljer sig därmed åt.

I alla län finns regionalt utvecklingsansvariga aktörer som bland annat ansvarar för att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin. Aktörerna beslutar också om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete samt ansvarar för att följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av arbetet.

Den bästa kunskapen om vad som behövs för att utveckla Södermanlands län finns just i Södermanland. Därför har regionalt utvecklingsansvariga aktörer även tilldelats medel av regeringen för att bland annat stärka företagens konkurrenskraft. Länsstyrelsen i Södermanlands län och samverkansorganet i länet, Regionförbundet Sörmland, har sammanlagt tilldelats drygt 19 miljoner kronor under 2018 för regionala tillväxtinsatser.

Regeringens uppföljning av de regionala tillväxtinsatserna redovisas årligen till riksdagen i budgetpropositionen.

Tillväxtverket har fått i uppdrag att ta fram ett nytt nationellt uppföljningssystem för den projektverksamhet som finansieras av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Uppföljningssystemet ska bland annat ta hänsyn till de varierande förutsättningar som råder i olika län samtidigt som uppföljningssystemet ska stärka möjligheterna till nationell uppföljning.

Talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2017/18:529 om långsiktiga förutsättningar för mjölksektorn

Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Magnus Oscarsson frågar vad jag tänker göra för att säkerställa en långsiktig lönsamhet i den svenska mjölkproduktionen.

Mjölkinvägningen i EU under 2017 ökade med 1,8 procent jämfört med 2016. Under året hade stora producentländer som Tyskland och Frankrike något lägre invägning än föregående år, samtidigt som exempelvis Irland, Polen och Rumänien ökade sin produktion. Den svenska invägningen var 1,6 procent lägre än året innan.

Det genomsnittliga avräkningspriset på mjölk inom EU är historiskt sett högt. Det genomsnittliga svenska avräkningspriset – faktisk fett- och proteinhalt – inklusive tillägg låg på 3,69 kronor per kilo mjölk i januari 2018. Det är 0,15 kronor högre än i januari 2017 och 0,66 kronor högre än i januari 2016.

Det är välbehövligt och glädjande att priserna på mjölk nu ligger på en bra nivå. Vi vet dock att priserna på mjölk även fortsättningsvis kommer att svänga med utvecklingen i de globala marknaderna. Därför är stärkt konkurrenskraft oerhört viktigt.

När mjölkkrisen var som djupast 2015 kallade jag till ett möte med representanter för organisationer, företag och myndigheter med koppling till mjölkproduktionen. En gemensam "handlingsplan mjölk" togs fram. I denna definierade aktörerna i branschen åtgärder för att stärka mjölkföretagen. Ansvar för åtgärderna knöts till de olika aktörerna och utifrån deras engagemang och vilja till handling. De 87 åtgärderna är därför inte en lista med "beställningar" till politiken.

Att vi behöver förbättra de långsiktiga spelreglerna låg bakom att regeringen har tagit fram den nationella livsmedelsstrategin. Riksdagens beslut den 20 juni 2017 om långsiktiga mål för livsmedelskedjan och en nationell livsmedelsstrategi fram till 2030 är ett historiskt beslut, inte minst för att den så tydligt betonar tillväxt av livsmedelsproduktionen utifrån ökad produktivitet och hållbarhet.

Fram till 2019 satsar regeringen en dryg miljard på genomförandet av livsmedelsstrategin. Inom ramen för regeringens handlingsplan har närmare 40 uppdrag beslutats, och en halv miljard inom ramen för landsbygdsprogrammet är öronmärkt för livsmedelsstrategin. Det handlar bland annat om flera åtgärder för att öka exporten av svenska livsmedel samt för stärkt konkurrenskraft genom satsningar på forskning och innovation. Regeringen har även beslutat om uppdrag om kostnadseffektivt byggande i jordbruket, lantbrukets företagsledning, växtförädling och växtskydd.

Jag leder ett nationellt råd för genomförandet med representanter för hela livsmedelskedjan där olika frågor för genomförandet diskuteras. Regeringen leder även en strategisk myndighetsgrupp med särskilt viktiga myndigheter för genomförandet av livsmedelsstrategin.

Det här är ett långsiktigt arbete som kräver målmedvetenhet och långsiktighet. Jag hoppas på ett fortsatt bra samarbete inom politiken för långsiktiga spelregler och med alla berörda aktörer för en positiv utveckling av mjölkföretagandet i Sverige.

Då Magnus Oscarsson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet förklarade talmannen överläggningen avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.09 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

UU22 Resultatskrivelse om utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer

Punkt 1 (Transparens och uppföljning)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

260 för utskottet

41 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 24 MP, 22 C, 19 V, 15 L, 14 KD

För res.: 38 SD, 3 -

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 4 juni

SoU24 Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden

Punkt 1 (Farmaceutkompetens vid receptexpediering)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, KD)

Votering:

195 för utskottet

106 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 38 SD, 24 MP, 19 V, 15 L, 3 -

För res. 1: 70 M, 22 C, 14 KD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 2 (Utformningen av föreskrifter om hur förskrivningar ska expedieras och undantag från krav på farmaceutisk kompetens)

1. utskottet

2. res. 2 (SD, L)

Votering:

245 för utskottet

56 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 24 MP, 22 C, 19 V, 14 KD

För res. 2: 38 SD, 15 L, 3 -

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Prot. 2017/18:127
7 juni

Punkt 4 (Geografisk begränsning av apoteksombud)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:

260 för utskottet

41 för res. 4

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 24 MP, 22 C, 19 V, 15 L, 14 KD

För res. 4: 38 SD, 3 -

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 7 (Upphandling av läkemedel m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (V)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 5

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 38 SD, 24 MP, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res. 5: 19 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU27 Klassificering av nya psykoaktiva substanser

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU28 Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU43 Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden

Punkt 1 (Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden)

1. utskottet

2. res. 1 (M, L, KD)

3. res. 2 (SD)

4. res. 3 (C)

Förberedande votering 1:

40 för res. 2

23 för res. 3

238 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

101 för res. 1

41 för res. 2

159 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

139 för utskottet

138 för res. 1

24 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 24 MP, 19 V

För res. 1: 70 M, 38 SD, 15 L, 14 KD, 1 -

Avstod: 22 C, 2 -

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 2 (Generell tillståndsplikt)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

162 för utskottet

138 för res. 4

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 M, 38 SD, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res. 4: 95 S, 24 MP, 19 V

Avstod: 1 S

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Jonas Gunnarsson (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Ändrade regler för upphandling inom välfärden)

1. utskottet

2. res. 5 (L, KD)

Votering:

270 för utskottet

30 för res. 5

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 70 M, 38 SD, 23 MP, 22 C, 19 V, 3 -

För res. 5: 1 S, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 2 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Ingemar Nilsson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Värna mångfalden genom att inte försvåra för mindre aktörer)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP, V)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

FiU44 Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

Punkt 1 (Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

162 för utskottet

139 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 M, 38 SD, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res. 1: 96 S, 24 MP, 19 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 2 (Nationella kvalitetskrav m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

161 för utskottet

139 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 M, 37 SD, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res. 2: 96 S, 24 MP, 19 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 5 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

FiU49 Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd

Återförvisningsärende

Proposition ställdes först beträffande det av Paula Bieler (SD) under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall till yrkandet räckte det, enligt 11 kap. 5 § första stycket riksdagsordningen, att *minst en tredjedel av de röstande* anslöt sig till detta.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

259 för avslag

41 för bifall

49 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att mindre än en tredjedel av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.

Kammaren hade således avslagit återförvisningsyrkandet.

Partvis fördelning av rösterna:

För avslag: 96 S, 69 M, 24 MP, 22 C, 19 V, 15 L, 14 KD

För bifall: 38 SD, 3 -

Frånvarande: 17 S, 14 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Votering

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, L, KD)

3. res. 2 (V)

4. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. 2017/18:4173 av Christina Örnebjär m.fl. (L)

Förberedande votering 1:

19 för res. 2

3 för mot.

279 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

134 för res. 1

19 för res. 2

148 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

166 för utskottet

134 för res. 1

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 24 MP, 21 C, 19 V, 3 L, 3 KD

För res. 1: 70 M, 38 SD, 12 L, 11 KD, 3 -

Avstod: 1 C

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 juni

NU19 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Punkt 3 (Landsbygdspolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, L, KD)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

Kammaren antog med acklamation res. 3 som motförslag i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

137 för utskottet

121 för res. 3

41 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:127
7 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 95 S, 23 MP, 19 V
För res. 3: 70 M, 22 C, 15 L, 14 KD
Avstod: 38 SD, 3 -
Frånvarande: 18 S, 13 M, 4 SD, 2 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -
Annika Hirvonen Falk (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Generella näringslivsinsatser)

1. utskottet
2. res. 9 (M, C, L, KD)
3. res. 10 (SD)
Förberedande votering:
121 för res. 9
41 för res. 10
139 avstod
48 frånvarande
Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:
139 för utskottet
121 för res. 9
41 avstod
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 S, 24 MP, 19 V
För res. 9: 70 M, 22 C, 15 L, 14 KD
Avstod: 38 SD, 3 -
Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 6 (Vissa övriga frågor om generella näringslivsinsatser)

1. utskottet
2. res. 11 (C)
Votering:
279 för utskottet
22 för res. 11
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 S, 70 M, 38 SD, 24 MP, 19 V, 15 L, 14 KD, 3 -
För res. 11: 22 C
Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 15 (Reformering av strandskyddet)

1. utskottet
2. res. 27 (S, MP, V)

Votering:
164 för utskottet
137 för res. 27
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 70 M, 38 SD, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res. 27: 94 S, 24 MP, 19 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Lennart Axelsson och Alexandra Völker (båda S) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 19 (Ombud för statliga bolag)

1. utskottet

2. res. 34 (V)

Votering:

189 för utskottet

19 för res. 34

92 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 38 SD, 23 MP, 15 L, 14 KD, 3 -

För res. 34: 19 V

Avstod: 70 M, 22 C

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 2 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 22 (Statens närvaro i landsbygderna)

1. utskottet

2. res. 40 (C)

Votering:

224 för utskottet

22 för res. 40

55 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 24 MP, 19 V, 15 L

För res. 40: 22 C

Avstod: 38 SD, 14 KD, 3 -

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU20 Nordiskt avtal om samarbete i konkurrensfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU21 Tillgång till upphovsrättsligt skyddat material för personer med synnedsättning eller annan läsnedsättning

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KrU8 En omreglerad spelmarknad

Punkt 1 (Proposition 2017/18:220 En omreglerad spelmarknad)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 38 SD, 24 MP, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res. 1: 19 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 5 (Spel på kredit)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

245 för utskottet

40 för res. 4

15 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 24 MP, 22 C, 4 V, 15 L, 14 KD

För res. 4: 37 SD, 3 -

Avstod: 15 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 5 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Hamza Demir, Rossana Dinamarca och Amineh Kakabaveh (alla V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Reklam och marknadsföring av spel)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

242 för utskottet

41 för res. 5

18 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 24 MP, 22 C, 1 V, 15 L, 14 KD

För res. 5: 38 SD, 3 -

Avstod: 18 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Amineh Kakabaveh (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**CU15 Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för re-
aktorinnehavare**

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

282 för utskottet

19 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 70 M, 38 SD, 24 MP, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res.: 19 V

Frånvarande: 17 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

CU27 Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

281 för utskottet

19 för res.

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 70 M, 38 SD, 24 MP, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res.: 19 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 4 SD, 1 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

**UU20 Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter
med dubbla användningsområden**

Punkt 1 (Vapenembargo mot Saudiarabien och Bahrain)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

279 för utskottet

20 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 70 M, 38 SD, 22 MP, 22 C, 15 L, 14 KD, 3 -

För res.: 1 MP, 19 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 4 SD, 2 MP, 2 V, 4 L, 2 KD, 5 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 23 maj

2017/18:1253 Långa vårdköer till BUP

av *Katarina Brännström* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1264 Mer hälso- och sjukvård för pengarna

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1267 Lägre grad av antibiotikaresistens med rena händer

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1280 Jämställdhet i ungdomsidrotten

av *Boriana Åberg* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1281 Fossila bränslen i vägtrafiken

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:1282 Konkurrenssituationen för den svenska bärbranschen

av *Eva Lohman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1283 Brott i Säffle

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1284 Brott i Torsby

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1285 Brott i Årjäng

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1286 Brott i Kil

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1287 Brott i Sunne

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1288 Brott i Munkfors

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1289 Brott i Kristinehamn

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1290 Brott i Grums

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1291 Brott i Hagfors

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1292 Brott i Storfors

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1293 Brott i Karlstad

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1294 Brott i Forshaga

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1295 Brott i Hammarö

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1296 Brott i Arvika

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1297 Brott i Eda

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1298 Brott i Filipstad

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1299 Utlysning av tjänster inom lärosäten

av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:1301 Utvecklingen i Afghanistan

av *Anders Österberg* (S)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1302 Oförsäkrade läkemedel

av *Jenny Petersson* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1303 Riksdagens tillkännagivande om gårdsförsäljning av alkohol

av *Lars Hjalmered* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1304 En polishögskola i Halmstad

av *Hans Hoff* (S)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1306 Fastighetsförsäkringar

av *Caroline Szyber* (KD)
till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:1307 Problem vid inlämning av deklARATIONER till Skatteverket

av *Jenny Petersson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1308 Sedeltryckning i Sverige

av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2017/18:1309 Det nordiska statistiksamarbetet

av *Boriana Åberg* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2017/18:127
7 juni

2017/18:1310 Trängselskatt för blodbussar

av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1311 Demokratistöd till partianknutna organisationer

av *Maria Weimer* (L)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2017/18:1312 Flygbolaget Nextjets konkurs

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1313 De enskilda vägarnas funktion och robusthet

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

den 30 maj

2017/18:1314 Israels massaker i Gaza

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1315 Bemanningen på Kronofogdens specialindrivning

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

**2017/18:1316 Regleringen av äldreomsorg på de svenska minoritets-
språken**

av *Eva Lohman* (M)
till statsrådet Lena Hallengren (S)

2017/18:1317 Vård och omsorg på minoritetsspråk

av *Eva Lohman* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

**2017/18:1318 Nationella minoriteter och minoritetsspråk inom
hälso- och sjukvården**

av *Eva Lohman* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1319 Offentliga upphandlingar inom FN

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2017/18:1320 Examenskrav kring nationella minoritetsfrågor

av *Eva Lohman* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:1321 De allmänna förvaltningsdomstolarna

av *Lotta Finstorp* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1322 Skattelättnader för fjällräddarna

av *Saila Quicklund* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1323 Tvångsinlösen av skog

av *Saila Quicklund* (M)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:1324 Flygbolaget Nextjet

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1325 Förbättrad samordning vid tågförseningarav *Emma Wallrup* (V)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1326 Kilometerskatten i Jämtlands länav *Saila Quicklund* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1327 Avskaffandet av ombudsfunktionen i e-tjänsten Journalenav *Christian Holm Barenfeld* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1328 Nationella provav *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anna Ekström (S)

2017/18:1329 Dödligt våld med skjutvapen bland unga mänav *Pål Jonson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1330 Antalet förvarsplatserav *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:1331 Sexualbrott på festivalerav *Pål Jonson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1332 Nedläggning av lokala polisstationerav *Hans Wallmark* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1334 Krisen i Venezuelaav *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1335 Länsstyrelsens efterforskande av journalistiska källorav *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2017/18:1336 Ansvarsfördelningen mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverkav *Lotta Olsson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1337 Jobb till personer med kort utbildningav *Jan Ericson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1338 Åtgärder för att få nyanlända i jobbav *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1339 Uteblivet kunskapslyftav *Erik Andersson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1340 Indexering av drivmedelsskattenav *Betty Malmberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1341 Minoriteternas rätt att välja sina företrädare i det irakiska parlamentet

av *Robert Hannah* (L)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1342 Miljöåtgärder i vattenkraften

av *Emil Källström* (C)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:1343 Landskapsskyltning

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1344 Minimistraffet för våldtäkt

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1345 Bensinskatten och en levande landsbygd

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1346 Placeringen av den nya polisutbildningen

av *Ola Johansson* (C)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1347 LVU-beslut på delegation

av *Anders W Jonsson* (C)
till statsrådet Lena Hallengren (S)

2017/18:1348 Mängdrabatt vid flerfaldiga brott

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1349 Rådsslutsatser om Syrien

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 4 juni

2017/18:1333 Fastepåverkade yrkeschaufförer

av *Per Klarberg* (SD)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

den 7 juni

2017/18:1355 Korruption på svenska ambassader

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1356 Rasistiskt våld i Sydafrika

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1358 Privata apoteks öppettider på landsbygden

av *Håkan Svenneling* (V)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1360 Skydd mot korruption vid svenska ambassader och konsulater

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1361 Ersättning till icke-statliga flygplatser med anledning av flygskatten

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1362 Flygskatten och driftsstöd till flygplatser i Norrland

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1363 Tidpunkten för utbetalning av ökat driftsstöd till flygplatser i Norrland

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1365 Fotbolls-VM

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1366 Fotbolls-VM i Ryssland

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1367 Situationen i diktaturen Venezuela

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1368 Sommarens fotbolls-VM

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1370 Kostnaderna för privilegier för personer som vistas illegalt i Sverige

av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1372 MTR Express

av *Anders Åkesson* (C)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:1373 Utbildnings lönsamhet

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:1375 Återkommande trafikproblem i Mälardalen

av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1378 Aluminiumburkar i skörden

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1379 Högskolans ”nya” kvalitetssäkringssystem

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:1380 Älgförvaltningen

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1381 Gripandet av aktivist och rapporteringsförbud för journalister

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2017/18:127
7 juni

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 16.21.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.53,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.09 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 En omreglerad spelmarknad	2
Kulturutskottets betänkande 2017/18:KrU8	2
Anf. 1 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	2
Anf. 2 VASILIKI TSOUPLAKI (V)	3
Anf. 3 OLOF LAVESSON (M)	4
Anf. 4 PETER JOHNSON (S)	8
Anf. 5 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	9
Anf. 6 PER LODENIUS (C)	10
Anf. 7 BENGT ELIASSON (L)	12
Anf. 8 ROLAND UTBULT (KD)	15
Anf. 9 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	17
Anf. 10 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik	19
Anf. 11 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik	19
Anf. 12 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik	20
Anf. 13 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik	20
(Beslut fattades under § 17.).....	20
§ 6 Skriftväxling till skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz	20
Skatteutskottets betänkande 2017/18:SkU23	20
(Beslut fattades under § 17.).....	20
§ 7 Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav	
för reaktorinnehavare	20
Civilutskottets betänkande 2017/18:CU15	20
Anf. 14 HAMZA DEMIR (V).....	20
Anf. 15 JOHAN LÖFSTRAND (S)	21
Anf. 16 LISE NORDIN (MP).....	22
Anf. 17 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	23
(Beslut fattades under § 17.).....	23
§ 8 Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan	24
Civilutskottets betänkande 2017/18:CU27	24
Anf. 18 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	24
Anf. 19 LEIF NYSMED (S).....	26
(Beslut fattades under § 17.).....	26
§ 9 Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och	
produkter med dubbla användningsområden	27
Utrikesutskottets betänkande 2017/18:UU20	27
Anf. 20 YASMINE POSIO NILSSON (V).....	27
Anf. 21 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	28
(forts. § 11).....	29
Ajournering.....	29
Återupptaget sammanträde	29
§ 10 Frågestund.....	30
Anf. 22 TALMANNEN.....	30
<i>Arbetskraftsinvandring</i>	<i>30</i>
Anf. 23 JESSICA POLFJÄRD (M).....	30

Anf. 24 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	30
Anf. 25 JESSICA POLFJÄRD (M)	30
Anf. 26 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
<i>Tillträde till arbetsmarknaden för personer vars asylansökan omprövats</i>	31
Anf. 27 PAULA BIELER (SD).....	31
Anf. 28 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
Anf. 29 PAULA BIELER (SD).....	32
Anf. 30 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	32
<i>Skydd av skog och nya ersättningsformer</i>	32
Anf. 31 LARS TYSKLIND (L)	32
Anf. 32 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	33
Anf. 33 LARS TYSKLIND (L)	33
Anf. 34 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	33
<i>Arbetsmarknads- och etableringsministerns syn på Arbetsförmedlingen</i>	33
Anf. 35 ANNIKA QARLSSON (C).....	33
Anf. 36 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	34
Anf. 37 ANNIKA QARLSSON (C).....	34
Anf. 38 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	34
<i>Regeringens miljöpolitik och kostnaderna för bilägare</i>	34
Anf. 39 EDWARD RIEDL (M)	34
Anf. 40 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	35
Anf. 41 EDWARD RIEDL (M)	35
Anf. 42 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	35
<i>Slutprov i samhällsorientering för nyanlända</i>	36
Anf. 43 ERIK SLOTTNER (KD).....	36
Anf. 44 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	36
Anf. 45 ERIK SLOTTNER (KD).....	36
Anf. 46 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	37
<i>Handlingsplan för en tryggare arbetsmarknad</i>	37
Anf. 47 SERKAN KÖSE (S)	37
Anf. 48 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	37
Anf. 49 SERKAN KÖSE (S)	38
Anf. 50 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	38
<i>Åtgärder för främjande av cykling</i>	38
Anf. 51 RASMUS LING (MP)	38
Anf. 52 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	38
Anf. 53 RASMUS LING (MP)	39
Anf. 54 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	39
<i>A-kassan och fackförbunden</i>	39

Anf. 55 SVEN-OLOF SÅLLSTRÖM (SD)	39
Anf. 56 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	39
Anf. 57 SVEN-OLOF SÅLLSTRÖM (SD)	40
Anf. 58 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	40
<i>Insatser för att öka transporten av gods på vatten</i>	40
Anf. 59 PIA NILSSON (S).....	40
Anf. 60 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	41
Anf. 61 PIA NILSSON (S).....	41
Anf. 62 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	41
<i>Regeringens syn på lagen om automatspel</i>	41
Anf. 63 RICKARD NORDIN (C).....	41
Anf. 64 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	42
Anf. 65 RICKARD NORDIN (C).....	42
Anf. 66 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	42
<i>Ett förbättrat järnvägsunderhåll</i>	42
Anf. 67 LOTTA FINSTORP (M).....	42
Anf. 68 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	43
Anf. 69 LOTTA FINSTORP (M).....	43
Anf. 70 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	43
<i>Utvecklingen av den svenska sjöfarten</i>	43
Anf. 71 JÖRGEN HELLMAN (S)	43
Anf. 72 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	44
Anf. 73 JÖRGEN HELLMAN (S)	44
Anf. 74 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	44
<i>Höjda farledsavgifter och omställningen av sjöfarten</i>	44
Anf. 75 ANDERS ÅKESSON (C)	44
Anf. 76 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	45
Anf. 77 ANDERS ÅKESSON (C)	45
Anf. 78 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	45
<i>Resultatet av elfordonspremien</i>	46
Anf. 79 LARS BECKMAN (M).....	46
Anf. 80 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	46
Anf. 81 LARS BECKMAN (M).....	46
Anf. 82 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	46
<i>Yrkesprogrammets attraktivitet</i>	47
Anf. 83 HILLEVI LARSSON (S)	47
Anf. 84 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	47
Anf. 85 HILLEVI LARSSON (S)	47
Anf. 86 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	47
<i>Infrastruktursatsningar i Öresundsregionen</i>	48
Anf. 87 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	48
Anf. 88 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	48
Anf. 89 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	48
Anf. 90 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	49
<i>Skolans kunskapsmål</i>	49
Anf. 91 JASENKO OMANOVIC (S)	49
Anf. 92 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	49

Anf. 93 JASENKO OMANOVIC (S).....	49
Anf. 94 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	50
§ 11 (forts. från § 9) Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (forts. UU20).....	50
Anf. 95 GÖRAN PETTERSSON (M)	50
(Beslut fattades under § 17.)	50
§ 12 Svar på interpellation 2017/18:515 om statliga utvecklingsinsatser i Sörmland.....	50
Anf. 96 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	50
§ 13 Svar på interpellation 2017/18:529 om långsiktiga förutsättningar för mjölksektorn	51
Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	51
Ajournering.....	52
Återupptaget sammanträde.....	52
§ 14 Beslut om ärende som slutdebatterats den 31 maj	53
UU22 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer	53
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 4 juni	53
SoU24 Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden	53
SoU27 Klassificering av nya psykoaktiva substanser	54
SoU28 Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer	54
FiU43 Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden.....	54
FiU44 Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet	56
FiU49 Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd.....	56
§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 juni	57
NU19 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder	57
NU20 Nordiskt avtal om samarbete i konkurrensfrågor	59
NU21 Tillgång till upphovsrättsligt skyddat material för personer med synnedsättning eller annan läsnedsättning	59
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	60
KrU8 En omreglerad spelmarknad.....	60
SkU23 Skriftväxling till skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz	61
CU15 Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare	61
CU27 Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan	61
UU20 Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.....	61
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor	62
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 16.21.	68